

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání

Bakalářská práce

Autor: **Marek Křiva**

Vedoucí práce: Ing. Karel Němec, Ph.D.

2023

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Marek Křiva

Kariérové poradenství a vzdělávání

Název práce

Evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání

Název anglicky

Evaluation in Career Counselling and Education

Cíle práce

Cílem práce je popsat možnosti a vybrané aspekty evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání a dále se zaměřit na vybranou vzdělávací instituci a její přístup ke kariérovému poradenství žáků a pedagogických pracovníků.

Metodika

Autor v teoretické části práce vymezí pojem evaluace a k němu se pojící terminologii, přiblíží evaluační nástroje, metody, vybrané evaluační systémy, využití výsledků evaluace apod. Praktická část plynule naváže na literární rešerši a bude vycházet z formulovaných cílů práce. V praktické části práce pojme autor obsah ve smyslu posouzení aktuálního stavu evaluace vybraných vzdělávacích aktivit v oblasti kariérového poradenství a vzdělávání. Tj. alternativy při rozvoji znalostí, klíčových dovedností nebo talentu jednotlivých žáků, míra začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ do výukových předmětů na základě školního vzdělávacího programu, zjištění úrovně profesního rozvoje učitelů a ostatních pracovníků školského ústavu, míra a kvalita dalšího vzdělávání. Navrženy budou vhodné postupy a nástroje, které by bylo možno k takové evaluaci použít, co by bylo potřeba inovovat, zohledněno bude plánování evaluace, návrh realizace evaluace, metody sběru dat, využití získaných dat. Autorova zjištění budou vyhodnocena, interpretována v závěru práce budou navržena případná doporučení pro praxi.

Harmonogram zpracování práce:

- Průběžná komunikace a sdílení průběžných verzí práce s vedoucím práce po celou dobu jejího zpracování. Obojí je zohledněno ve výsledném hodnocení práce.
- Komplettní pracovní verzi práce odevzdat vedoucímu práce s minimálně měsíčním předstihem před odevzdáním finální verze na studijní oddělení.
- Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do 31. března 2023.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní bakalářské práce.

Klíčová slova

Kariérové poradenství, evaluace, vzdělávání, metody, evaluační nástroje

Doporučené zdroje informací

Evaluace jako nástroj zjišťování kvality v dalším vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání)[online]. Copyright [cit.11.03.2022]. Dostupné z:

<http://www.nuv.cz/t/evaluace-jako-nastroj-zjistovani-kvality-v-dalsim-vzdelavani>

EVALUACE ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU V ZÁKLADNÍM VZDĚLÁVÁNÍ. Mgr. Alena Hampejsová- PDF Free Download. Documents professional Platform- PDF Download Free – ADOC.PUB [online].

Copyright 2022 ADOC PUB. All rights reserved. [cit. 11.03.2022]. Dostupné z:

<https://adoc.pub/evaluace-kolního-vzdlavaciho-programu-v-zakladnim-vzdlavani-.html>

MILLER, I., NĚMEJC, K.: Evaluace ve vzdělávání a poradenství, textová studijní opora. Praha: ČZU, 2014. ISBN 978-80-213-2455-8.

Poradenství na základních a středních školách. [online]. Copyright 2016, http [cit. 10.04.2022]. Dostupné z: <http://www.euroguidance.cz/poradenství-v-cr/poradenství-na-skolach.html>

PRŮCHA, J. Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků. 1. vydání. Brno: Masarykova universita, 1996. ISBN 80-210-1333-8.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 23. 4. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 4. 2022

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 12. 03. 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V

dne,

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svému vedoucímu práce Ing. Karlovi Němejcovi Ph.D. za rady, podněty a odbornou podporu při zpracování této práce. Děkuji pedagogům a zaměstnancům Základní školy Krnov, Smetanův okruh za umožnění průzkumného šetření na základní škole a za spolupráci při tvorbě mé bakalářské práce. Děkuji vycházejícím žákům základní školy za pomoc při vyplňování dotazníku v rolích respondentů.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je popsat možnosti a aspekty evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání. Zjistit jaký přístup má vzdělávací instituce ke kariérovému poradenství žáků a pedagogických pracovníků. Bakalářská práce Evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání se zabývá otázkou, zda vzdělávací instituce poskytuje žákům dostatečné základy znalostí a dovedností pro kariérové rozhodování.

V teoretické části Evaluace kariérového poradenství a vzdělávání jsou vysvětleny metody evaluace, cíle evaluace, pojmy a terminologie spojené s evaluací. Přehled o historii evaluace a kariérového poradenství. Představeny jsou evaluační nástroje, a evaluační systémy.

Praktická část práce je evaluací aktuálního stavu instituce jednotlivých oblastí činnosti kariérového poradenství a vzdělávání. Byl proveden průzkum místa šetření. Průzkum byl rozdělen na dvě oblasti, prvním bylo kariérové poradenství a druhým kariérové vzdělávání. Evaluace kariérového poradenství byla zaměřena na žáky i na poradenské pracoviště školy. Evaluace kariérového vzdělávání byla zaměřena na žáky školy. Byly zvoleny metody analýza dokumentů a elektronický dotazník. Byl vypracován postup evaluace. Zjištění evaluace byla vyhodnocena, interpretována, v závěru práce byla navržena případná doporučení pro praxi.

Klíčová slova

kariérové poradenství, evaluace, vzdělávání, metody, evaluační nástroje

Abstract

The bachelor's thesis is Evaluation in career counseling and education deals with the question of whether the educational institution provides pupils with sufficient knowledge and skills for career decision-making. The aim of this bachelor thesis is to describe the possibilities and aspects of assessment in career counseling and education. What approach does the educational institution have to career counseling of pupils and teaching staff.

In the theoretical part, assessment methods, assessment objectives, concepts and terminology associated with assessment are explained. An overview of the history of assessment and career guidance, assessment tools and the subject of assessment are presented. At the end of the theoretical part, there is an introduction to the use of the evaluation results.

The practical part of the work is an evaluation of the current state of institutions in individual areas of career counseling and education. A survey of mentioned points was conducted. The search was divided into two areas, the first being career guidance and the second career education. The evaluation of career counseling was focused on pupils and the school's counseling work place. The evaluation of career education was focused on pupils in general. The chosen methods were document analysis and an electronic questionnaire. An evaluation procedure was developed. Possible recommendations for practice were proposed at the end of the thesis.

Keywords

career counselling, evaluation, education, methods, evaluation tools

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Cíl a metodika.....	11
2 Vymezení pojmů a terminologie	12
3 Historie	14
3.1 Historie kariérového poradenství	14
3.2 Historie evaluace vzdělávání.....	14
4 Evaluace	20
4.1 Evaluační nástroje	21
4.2 Evaluační systémy.....	24
5 Vzdělávací instituce.....	27
5.1 Poradenské služby pro vzdělávací instituce	28
5.2 Školní poradenské pracoviště.....	29
PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 Charakteristika místa šetření	32
6.1 Obecná charakteristika vybrané instituce.....	32
7 Evaluace kariérového poradenství a vzdělávání.....	35
7.1 Evaluace kariérového poradenství	35
7.1.1 Analýza dokumentů	36
7.1.2 metodiky činností ŠPP podle MŠMT	37
7.1.3 Dokumenty školního poradenského pracoviště	46
7.2 Evaluace kariérové vzdělávání.....	51
7.2.1 Analýza dokumentů kariérového vzdělávání.....	52
7.2.2 Elektronický dotazník	52
8 Výsledek evaluace	55
8.1 Zhodnocení výsledků analýzy dokumentů.....	55

8.2	Zhodnocení výsledků elektronického dotazníku.....	58
ZÁVĚR.....		62
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK		63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		64
SEZNAM PŘÍLOH.....		67

ÚVOD

Kariérové poradenství a vzdělávání na základních školách se řídí školním vzdělávacím programem instituce a plánem školního poradenského pracoviště. Kariérové znalosti a dovednosti vycházejících žáků jsou základem pro jejich orientaci ve světě práce a jejich kariérovém rozvoji.

Tématem bakalářské práce je Evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání. Cílem je zaměřit se na vybranou instituci a její přístup ke kariérovému poradenství žáků a pedagogických pracovníků. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části.

V první teoretické části práce je vymezen pojem evaluace a k němu se pojící terminologie, vhodné evaluační nástroje, metody, možné evaluační systémy, využití výsledků evaluace. Shrnutí historie evaluace vzdělávání a kariérového poradenství. Představení předmětu evaluace, seznámení s evaluačními nástroji.

V praktické části práce je evaluace ve smyslu posouzení aktuálního stavu vybrané vzdělávací instituce a evaluace jejich vzdělávacích a poradenských aktivit v oblasti kariérového poradenství a vzdělávání. Interpretace zjištění v závěru práce a případná doporučení pro praxi.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika

Cílem práce bylo popsat možnosti a vybrané aspekty evaluace v kariérovém poradenství a vzdělávání a dále se zaměřit na vybranou vzdělávací instituci a její přístup ke kariérovému poradenství žáků a pedagogických pracovníků.

V teoretické části byly vymezeny pojmy evaluace a k němu se pojící terminologie. Autor přiblížil evaluační nástroje, metody, vybrané evaluační systémy a využití výsledku evaluace.

V praktické části práce byla evaluace pojata ve smyslu posouzení aktuálního stavu evaluace vybraných vzdělávacích a poradenských aktivit v oblasti kariérového poradenství a vzdělávání. Metodou analýzy dokumentů byly zjištěny přístupy instituce při rozvoji znalostí, klíčových dovedností nebo talentu jednotlivých žáků. Včetně výzkumu míry začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ do výukových předmětů na základě školního vzdělávacího programu. Byly zvoleny vhodné postupy a nástroje, kterými by bylo možno evaluaci provést. Evaluace byla rozdělena na dvě dílčí oblasti průzkumu. První byla oblast kariérového poradenství, kde byla využita evaluační metoda analýza dokumentů. Dokumenty převážně školního poradenského pracoviště a dokumenty jeho členů, byly porovnávány s metodikou ministerstva školství. Druhou oblastí byla evaluace kariérového vzdělávání, kde se informace o znalostech a orientaci vycházejících žáků zjišťovaly evaluační metodou, analýzou dokumentů vzdělávací instituce a MŠMT. Dokumenty byly prostudovány a porovnány. Další evaluační metodou v kariérovém vzdělávání byl elektronický dotazník zaměřený na vědomosti vycházejících žáků základní školy.

Zjištěné výsledky byly interpretovány členům školního poradenského pracoviště základní školy. Výsledky této evaluace budou podpůrným materiálem pro vypracování příštího plánu školního poradenského pracoviště a pro kontrolu plnění úkolů v kariérovém poradenství a vzdělávání základní školy.

2 Vymezení pojmů a terminologie

Evaluace je systematický proces cíleně zaměřený na určování a posuzování hodnoty dopadu programů, činností institucí, politik, procesů, intervencí nebo služeb a jejich účastníků. Klíčovým záměrem evaluace je tvorba doporučení nebo změny ve vzdělávacím procesu pro jeho zlepšení (Vašátkova, 2006, s 9).

Autoevaluace je evaluace vztahující se buď k vlastní osobě, nebo ke vlastnímu vzdělávacímu programu, případně evaluace vztahující se k vlastní vzdělávací instituci (Miller, Němec, 2014, s. 6).

Hodnocení se v andragogice používá v souvislosti s dílčími výsledky vzdělávání (při zjišťování konkrétních vědomostí, dovedností, kompetencí apod.). Využívá se při zjišťování zpětné vazby u jednotlivých vzdělávacích postupů (Miller, Němec, 2014, s. 6).

Evaluační úrovně jsou hierarchicky dané strukturou vzdělávacího zařízení. Na základní, první úrovni jsou vždy vzdělávání (studenti), lektori, manažeři kurzu. Na vyšších úrovních jsou funkcionáři vyšších orgánů, na nejvyšší úrovni jsou orgány vedení vzdělávacího zařízení nebo firmy (Miller, Němec, 2014, s. 7).

Evaluační procedura je soubor metodických kroků při použití určitého evaluačního nástroje. Interní a externí evaluace: jsou vztahovány k pracovníkům, kteří evaluaci provádějí. Při interní evaluaci ji realizují určení pracovníci vzdělávacího zařízení, při externí evaluaci ji provádějí profesionálové, kteří nejsou pracovníky evaluovaného zařízení.

Evaluační systém je ucelený, promyšlený systém použití a vyhodnocení celého souboru metodických postupů a nástrojů, vedoucí k závěrečnému vyjádření (k formulaci) poznatků z evaluačního šetření (Miller, Němec, 2014, s. 7). Kariérové poradenství představuje soubor služeb a aktivit vykonávaných s úmyslem sloužit jednotlivcům každého věku a v každé životní situaci při volbě povolání, odborné přípravě a povolání a při řízení jejich kariéry. Takové služby mohou poskytovat školy každého druhu, vzdělávací instituce, zaměstnavatelé, nevládní organizace, veřejný nebo soukromý sektor, mohou existovat na individuálním nebo skupinovém principu.

Vzdělávání je děj, proces; v pedagogice chápáno jako proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů aj., realizovaný prostřednictvím školního vyučování (Průcha, 2006, s. 17).

3 Historie

3.1 Historie kariérového poradenství

Na začátku 20. století bylo známo poradenství při volbě povolání z díla Franka Parsonse. Vytvořil třífázový model, jenž se stal prvním konceptuálním vodítkem kariérových poradců. Vznikl jako reakce na potřeby jedinců v oblasti volby povolání, kteří hledali pomoc v době dramatické změny zemědělské společnosti na společnost průmyslovou na začátku 20. století. Základem byl světonázor logického pozitivismu. Objevil se názor, že mezi teorií a praxí v kariérovém poradenství je velká propast. Avšak nedávné návrhy jednotnějších přístupů k teorii a praxi, například rámec systémové teorie a ekologický přístup ukazují, že teorii a praxi spojit je obtížné. Důvodem je, že kariérová teorie je abstraktní a praxe konkrétní. V současné době je již tato perspektiva pouze částečná. Lidé mění zaměstnání několikrát za život a volba povolání je pouze jedním z mnoha problémů, s nimiž se jedinci chodí radit s kariérovými poradci.

Kariérový poradce se dnes neřídí jednotlivými kariérovými teoriemi, ale přistupuje ke každému jedinci individuálně. Na rozdíl od situace na počátku 20. století, kdy se kariérové poradenství věnovalo volbě povolání větší skupiny klientů, absolventů škol, kariéroví poradci 21. století slouží rozmanité klientele a řeší rozmanité poradenské otázky. Nejen volbu povolání ale také vzdělání v určitých etapách celoživotního vývoje, sladění osobního a pracovního života, obtěžování na pracovišti, mezinárodní pracovní zkušenosti, kariérové změny, stres a také správu financí. Důležitá práce s rodiči může výrazně pomoci k lepším výsledkům učení jedinců se zvláštními vzdělávacími potřebami. Monitorování a hodnocení učení v oblasti kariérového rozvoje jsou přípravou pro reakci kariérového provázení na změny v sociálním a environmentálním systému (Pattonová, McMahanová, 2006, s. 313-316).

3.2 Historie evaluace vzdělávání

Podle Křivánka (Müllner, 2013, s. 3) hodnocení škol bylo součástí života vzdělavatelů od systematických snah o školní institucionální vzdělávání. Již katedrální školy byly pod dohledem zřizovatelů, což byly ve středověku církevní

instituce. V zemích Koruny české lze nalézt písemné záznamy o školním dozoru již od 12. století, například v Olomouci roku 1132, v Brně roku 1234, ve Znojmě 1248. „Přechodem“ vzdělávání pod dohled rodičího se moderního státu získávala státní moc dohled i nad chodem a hodnocením vzdělávání. Ve střední Evropě se pak v průběhu 19. století postupně ustanovil model, ve kterém vykonávali nad školami „školní dozor“ inspektoři, kteří byli nadáni významnými pravomocemi, kterými určovali směřování a chod škol, nebo byli součástí úřadů, které školy zčásti spravovaly prostřednictvím školních rad a místními zřizovateli, zčásti centrálně zemskými orgány a radami. Tento model fungoval i v první polovině 20. století v českých zemích, jak vyplývá například ze zákonných nařízení ohledně kompetencí a povinností Zemské školní rady. Podávání dobrých zdání o plánu učebním, o prostředcích vyučování a učebních knihách pro školy střední a odborné. Podávání výročních zpráv k ministerstvu záležitostí duchovních a vyučování o stavu školství v zemi.

Nešlo pouze o české specifikum. V zemích s převážně centralizovaným vzděláváním, což je typické pro země střední Evropy, bylo fungování státního dozoru nad školami a systémem jako celkem obvyklým prvkem vzdělávací soustavy. Müllner zmiňuje, jak stručnou charakteristiku situace podává například Otakar Kádner: „Především v zemích, kde je školství co možná zcentralizováno, je zaveden státní dozor prostřednictvím školských úřadů a inspektorů, kteří bdí nad nerušeným chodem učení“. Zde je velmi důležité zdůraznit, že školní inspekce a inspektoři byli často zčásti nositeli výkonné moci a v jejich rukách byly soustředěny personální, pedagogické a organizační pravomoci vůči školám. Školní inspekce tak byla vnímána jakožto řídicí složka, realizující státní moc vůči školám, i když některé kompetence byly v rukách školních rad. Ty ale vycházely primárně z doporučení inspektorů. Kontrolní a hodnotící aktivity byly obecně vnímány jako pochopitelné a oprávněné nástroje sloužící k získání informací pro účely uplatňování řídicích pravomocí. Toto je samozřejmě situace, vztahující se k centralizovaným střeoevropským systémům.

V decentralizovaných systémech byl vliv státu podstatně nižší a odpovědnost za výsledky vzdělávání ležela primárně na škole, nikoliv na státní správě. Není bez zajímavosti, že v obou modelech bývaly vzdělávací výsledky často předmětem

kritiky, a to zpravidla z opačné strany, tedy centralizované soustavy kvůli přílišné centralizaci a decentralizované kvůli přílišné decentralizaci (Müllner, 2013, s. 7)

Od 70. let 20. století ve vyspělém průmyslovém světě, a rovněž v anglosaských zemích, významně posilovala diskuse ohledně kvality vzdělávání a rovněž rovných šancí v přístupu ke vzdělávání. Tyto otázky měly být v daném kulturním a společensko-politickém prostoru řešeny neoliberálním pohledem a praktikami. Škola je chápána jako autonomní plně odpovědná jednotka, a proto je nutno především změřit výsledek její činnosti a podle toho ji hodnotit a výsledky případně zveřejnit. Vzdělávací trh, tedy poptávka po tzv. kvalitním vzdělání, měl vyřešit problém celkové vzdělávací kvality školského systému. Globalizace změnou podmínek a způsobu státního řízení a intervencí při restrukturalizaci národních společenství a vzdělávání.

Tento nový způsob vlády je charakteristický deregulací, decentralizací, restrukturalizací, privatizací, zaváděním tržních prvků, zaváděním evaluačních mechanismů. V tehdejší společensko-politické a rovněž vzdělávací diskusi však nebyla vznášena základní otázka, zdali ve vzdělávání má vůbec smysl hovořit o trhu, zdali je takové nahlížení opodstatněné a zejména zdali tím bude naplněna veřejná vzdělávací služba. Vzdělávání bylo v dané diskusi silně navázáno na potřeby trhu práce a pojem trhu se stal stěžejní i pro úvahy nad rolí a významem vzdělávání.

Je pochopitelné, že z takového nahlížení na cíle a smysl vzdělávání se vytrácel důraz na vzdělanost jako hodnotu podmiňující nejen úspěch na trhu práce, ale i hodnotu jako takovou, kultivující a rozvíjející osobnost člověka. „Je zřejmé, že česká vzdělávací soustava patří mezi ty nejvíce decentralizované spolu s anglosaskými soustavami, kde je ovšem vysoká autonomie škol historickou tradicí“ (Müllner, 2023, s. 7).

Signifikantním parametrem je plná právní subjektivita škol, fenomén ve střední Evropě v takové míře nevidaný. Svoji roli zde sehrálo jistě to, že v čase politických změn bylo prakticky vše, co dosud existovalo, považováno za chybné a totalitní, a to bez ohledu na faktickou stránku věci.

Je proto pochopitelné, že míra a způsob realizace změn probíhaly vždy individuálně, podle místních podmínek, historických tradic a společenských poměrů. Z výše uvedeného schématu a výše uvedeného pohledu zachycujícího uvažování o směru

vzdělávací transformace ve střední Evropě je zřejmé, že rostl význam informací o výstupech vzdělávání, tedy o výsledcích vzdělávacích procesů v rámci vzdělávací soustavy. Je to pochopitelné. Jestliže do značné míry „rezignujeme“ na řízení vstupů (cílů) a procesů (podmínek a metod), je výstup jedinou možností, jak udržet elementární konzistenci systému. Na tuto oblast byla od samého počátku soustředěna pozornost reformátorů decentralizovaných systémů, jelikož hledali nástroje ke zvýšení kvality a úrovně na výstupu vzdělávání a usilovali o zajištění rovnosti příležitostí ve vzdělání. Tak byly například postupně zavedeny centrální testy v Nizozemí, Anglii, USA a dalších zemích. V přímé souvislosti s výše uvedenými změnami se tak stala jedním z nejdůležitějších pojmů ve vzdělávací politice problematika evaluace, tedy hodnocení výsledků vzdělávání, učitelů, regionů, škol, států apod.

Definování a uchopení pojmu evaluace základní sémantický obsah pojmů „hodnocení“ a „evaluace“ je v zásadě shodný. S prudkým rozvojem různých hodnotících aktivit se však pojem evaluace postupně rozšiřoval. Jeho vývoj lze sledovat v celé řadě definic tak, jak byly postupně formulovány. Pojem evaluace se objevuje nejprve v oblasti hodnocení jednotlivých programů a projektů různého druhu. Postupně tak byl obsah tohoto pojmu, který se mezitím stal klíčovým pro vzdělávací politiku, dále upřesňován, případně rozšiřován, aby vyhovoval vzdělávací realitě a současně zahrnoval i dříve neuvažované parametry, které se však postupem času ukázaly pro vzdělávací svět jako podstatné.

Zde je možné započítat například stále rostoucí vliv laického hodnocení škol a jejich práce, například ze strany rodičů nebo různých zájmových skupin: „Evaluací vzdělávání rozumíme dynamické procesy, jejichž prostřednictvím probíhá zjišťování informací o vzdělávání a hodnocení vzdělávání jakožto procesu na jeho počátku (vstup, ex ante), v průběhu (proces) a jeho výsledků (výstup, ex post) na všech úrovních vzdělávací soustavy od jednotlivce až po globální celosvětovou, na různých úrovních a v různých segmentech vzdělávacích soustav s využitím široké škály profesionálních, vědeckých, ale i laických metod, které mají za cíl popsat stav systému a formulovat postupy vedoucí k jeho zlepšení a rozvoji“ (Müllner, 2023, s. 9).

Evaluace ve vzdělávání se tak stala svébytnou, dokonce jednou z klíčových kategorií a pojmem srovnávací pedagogiky, zahrnující většinu hodnotících aktivit ve vzdělávání, jež se staly podstatné a zásadní pro tvorbu vzdělávacích politik.

Vznik a transformace evaluačních institucí Jak jsme uvedli v první části textu, inspekční systémy byly součástí vzdělávacích systémů od doby utváření moderních vzdělávacích soustav. Významnou změnu pohledu na jejich postavení zaznamenáváme právě s důrazem na decentralizaci ve vzdělávání a prosazování neoliberálních zásad a pohledů na otázky vzdělávání, jehož „efektivita“ a význam byly vztaženy zejména k jeho výstupům. Byl tedy posílen význam institucí, které výsledky vzdělávání měly zjišťovat, měřit, případně interpretovat a dávat tak podklady pro tvorbu vzdělávací politiky.

Základní trend byl tedy takový, že inspekční orgány, orientované primárně na řízení systému, přesouvaly těžiště své práce jednak k hodnocení výsledků vzdělávání, jednak k hodnocení závazných parametrů na vstupu i v průběhu vzdělávání, přičemž nemusely nutně být obdařeny výkonnými pravomocemi. Průběh celého procesu měl sice některé společné parametry (viz výše), ale samotná realizace změn se v jednotlivých zemích značně lišila a také výsledné struktury a kompetence nových nebo reformovaných evaluačních institucí – inspektorátů – jsou v řadě parametrů různé. Země, ve kterých tradičně existoval školní inspektor, zpravidla jakožto státní úředník s kontrolními a výkonnými pravomocemi vůči školám a učitelům, jako je Česko, německá a francouzská oblast Belgie, Francie, Dánsko, Slovensko a další, prošly zpravidla reformou systému, popřípadě zde byly zřízeny nové, na státu relativně nezávislé evaluační agentury, které ovšem nemají výkonné pravomoci (Česko, Slovensko). V dalších zemích byla evaluační agentura založena zcela od počátku. Patří sem například Skotsko (1990), Belgie (1991), Anglie, Wales a Severní Irsko (1992), Nizozemí (1993), Portugalsko (1999), Švédsko (2003) atd.

Do soustav zemí střední Evropy byly v krátkém čase a často překotně a nekoordinovaně implementovány systémově zcela nové a s dosavadním stavem nekompatibilní parametry, což způsobilo v řadě zemí značné turbulence, projevující se poruchami a snížením úrovně vzdělávání. Příkladem může být situace v Česku, kdy čeští žáci dosahovali ještě počátkem 90. let 20. století nadprůměrných výsledků v mezinárodních srovnáních TIMSS, kde zaujímali v matematice a přírodních vědách pozice mezi pěti nejúspěšnějšími zeměmi. Následoval prudký pokles do šedého

průměru až podprůměru a tato situace trvá dodnes. Podobný šok zažilo nedávno Německo, kde se následně vedly velmi široké a důkladné diskuse nad tím, jak situaci napravit. Není ovšem bez zajímavosti, že některé spolkové země dosahují v mezinárodních srovnáních dlouhodobě vynikajících výsledků, jako například Sasko či Bavorsko (Historia Scholastica, 2023, s. 131).

4 Evaluace

Dle Pattona je evaluace činnost, která zahrnuje systematický sběr údajů, které charakterizují intervence, jejich způsoby fungování a výsledky, ke kterým dospívají (Hendl, Remr, 2017, s. 273).

Pedagogickou evaluaci definoval Průcha (1996, s. 10-11) podle jejích rysů. První rys je teoretický přístup, což je koncepce, podle které se mohou a musí všechny vzdělávací reality (vzdělávací procesy, vzdělávací výsledky, vzdělávací instituce) jistými způsoby hodnotit. Metodologie neboli soubor instrumentů jsou speciální metody, techniky, ale i profesní konvence k jejich aplikaci pro účely realizace přístupu. Další rys v pedagogické evaluaci je proces, což je soubor aktivit, které jsou zajišťovány institucionální i organizační infrastrukturou. Proces je zaměřený na monitorování a měření jevů. Jakožto proces, je evaluace prováděna na různých úrovních vzdělávací praxe. Je to například hodnocení jednotlivců, hodnocení jednotlivých programů nebo mezinárodní evaluace vzdělávacích soustav (Průcha, 1996, online).

Evaluace procesu se zaměřuje na zachycení mechanismů působení sledovaných intervencí. Evaluace procesu se zaměřuje hlavně na posuzování souladu každodenních činností, které jsou vykonávány v rámci sledovaných intervencí s předdefinovanými postupy a pravidly. V některých případech tato evaluace cílí na odhalení příčin vyskytujících se problémů, úspěchů a změn plynoucích z běhu dané intervence (Hendl, Remr, 2017, s. 280).

Evaluace efektu lze považovat za tradiční typ. První prováděné evaluace se zaměřovaly právě na toto hodnocení. Jde o evaluaci mířenou na popis, průzkum a stanovení změn, které nastaly u cílové skupiny nebo u jiných zainteresovaných stran v důsledku působení dané intervence. Autoři jako jsou například Unrau, Gabor nebo Grinnell považují za hlavní účel evaluace výsledku analýzu změny chování cílové skupiny poté, co její zástupci byli podrobeni působení příslušné intervence. Zde v souvislosti s efekty jednotlivých organizací je potřeba rozlišit tři stupně těchto efektů. Jde o výstupy (outputs), výsledky (outcomes), dopady (impacts) (Hendl, Remr, 2017, s. 280-283).

4.1 Evaluační nástroje

Evaluační nástroje jsou metodické pomůcky, pomocí kterých lze zjistit určité parametry kvality vzdělávacího procesu, případně názory na vzdělávací proces. (Miller a Němejc, 2014, s. 12) nastiňují hlavní evaluační nástroje používané ve vzdělávání:

- SWOT analýza,
- Analýza dokumentů,
- kontrola plnění akcí,
- pozorování,
- dotazník,
- rozhovor (s účastníky, pedagogy a dalšími zúčastněnými).

Slovy Millera a Němejce (2014, s. 13-14) jde o rozbor situace, která slouží jako východisko k dalším aktivitám. Jedná se o běžný nástroj využívaný manažery. Tato analýza slouží k vyjasnění silných a slabých stránek a také vnějších vlivů na průběh dalších aktivit.

S – silné stránky. Kupříkladu jedinečnost zaměření instituce, kvalita lektorského sboru.

W – slabé stránky. Například nedostatek materiálního vybavení, obtížná dostupnost do instituce.

Analýza dokumentů „Každá vzdělávací instituce, ať státní či nestátní, vede celou řadu dokumentů, ze kterých lze odvodit, jaké jsou její cíle, jaké plánuje a realizuje cesty, kterými jsou dosahovány“ (Miller, Němejc, 2014, s. 14). Některé dokumenty jsou povinné (tzv. dané legislativními předpisy) ve státních vzdělávacích institucích. Další instituce mají povinné jen ty dokumenty, které jsou v souladu s čerpáním státních či veřejných financí.

K využití u evaluačního šetření těchto dokumentů patří např.:

- Plány vzdělávacích aktivit – charakteristika hlavního cíle ve vzdělávací oblasti, cílových skupin, na které je zaměřen, vzdělávacích oblastí apod. Evaluátor poté porovná cíle se skutečností, která se v instituci vyskytuje.

- Zápisy z porad – evaluátor pomocí těchto zápisů dokáže poukázat na problémy, které vzdělávací instituce řeší a porovnat je v souvislosti s plánovanými cíli
- Výsledky vzdělávacích programů – lze charakterizovat například počtem absolventů vzdělávacího programu porovnávaný s počtem účastníků.
- Osobní listy účastníků – z těchto listů lze posoudit, z jakých zájmových skupin účastníci přicházejí, jaké mají dosažené vzdělání, věkovou strukturu nebo jak se po programu zařazují do pracovní nebo jiné činnosti. Tyto poznatky dobře slouží k dalším marketingovým strategiím.
- Osobní listy lektorů (pedagogických pracovníků) – jsou používány k evidenci jejich dosaženého vzdělání, k prokázání jejich odborných zkušeností, ale i k jejich reálné činnosti v instituci a názorů účastníků, hodnocení nadřízenými pracovníky a způsob komunikace lektora.
- Ekonomické výsledky – u organizace využívající peníze ze státního rozpočtu či z více zdrojového financování jsou zvláště důležité. Pro soukromé organizace jsou také důležité, ale jedná se o interní záležitost, která je sledována hlavně ze strany vlastníků vzdělávací instituce anebo pro příslušný finanční úřad (Miller, Němejc, 2014, s. 14-15).

Nástroj kontroly sleduje realizaci zpětné vazby na všech úrovních. „Při využití tohoto nástroje se porovnává: - Plnění termínů realizace plánovaných akcí, - Úroveň, naplnění stanovených cílů, - Kvalita plnění cílů ve srovnání s plánem, - V případě nesplnění či částečného naplnění plánovaných akcí se nalézají příčiny tohoto stavu a následně v další fázi evaluačních procedur se hledá řešení pro příští období“ (Miller, Němejc, 2014, s. 15).

Pozorování Tento evaluační nástroj lze definovat jako cílevědomé, soustavné a plánované vnímání procesů, které cílí na odhalení podstatných souvislostí a vztahů sledované skutečnosti. U tohoto evaluačního nástroje jsou využívány k pozorování jevů jak znalosti z psychologie, tak i z pedagogiky. Je uzpůsobeno hlavně k poznání sociálních vztahů ve skupině spolupracovníků, ale i ve skupině vzdělavatel a vzdělávání. Pro pozorování je nejvhodnější přirozené prostředí (Miller, Němejc, 2014, s. 16).

Miller a Němejc (2014, s. 16) uvedli toto rozdělení pozorování:

- Nepřímé – jde o minulé chování, kde pozorování neproběhlo přímo, ale projevuje se až v následném chování a tím vypovídá o předchozích zkušenostech pozorované osoby.
- Přímé – jde o pozorování, které probíhá v konkrétní situaci.
- Volné – toto pozorování sleduje celkově všechny probíhající jevy a reakce pozorovaného nebo pozorovaných.
- Strukturované – pozorovatel se v tomto případě zaměřuje na předem očekávané situace a také reakce pozorovaného na ně.
- Longitudinální – slouží k dlouhodobému a opakovanému pozorování a využívá se pouze při náročnějších šetřeních, jako jsou například výzkumné postupy.

Dotazník je využíván pro hromadný sběr údajů, jak písemně či elektronicky. Jde o pokládání otázek a cílem je získání odpovědí. Tímto nástrojem lze za poměrně krátký čas zajistit větší množství informací či názorů. Negativem tohoto dotazování lze uvést věrohodnost dat, která byla získána. Tomu se však dá vyhnout kladením vhodně sestavených otázek (Miller, Němejc, 2014, s. 16).

Principy správného vytvoření dotazníku podle Millera a Němejce (2014, s. 16-17):

- Stanovení cíle dotazníku (pro výběr vhodných otázek)
- Seskupení otázek do sekcí (např.: charakteristika respondenta, názor na lektory, názor na podmínky výuky)
- Tvorba otázek (např.: uzavřené, otevřené, polootevřené, seřadovací)
- Formální uspořádání,
- Pilotáž dotazníku a jeho úprava,
- Ostré použití,
- Vyhodnocení dotazníku.

Při rozhovoru vzniká přímá sociální interakce. Osoba, co rozhovor vede, získává svými cílenými dotazy důležité verbální informace. Při rozhovoru dochází

k přímému osobnímu kontaktu, který pomáhá při získávání důvěrných odpovědí. Otázky k tomuto nástroji musí být správně připraveny, aby tvořily celek a vedly k určitému cíli (Miller, Němejc, 2014, s. 21).

Typy rozhovorů podle uvážení Millera a Němejce, (2014, s. 21):

- Standardizovaný – u tohoto druhu známe téma a účastníkům jsou pokládány stejné otázky.
- Řízený rozhovor – ke sledování dílčích cílů rozhovoru.
- Volný rozhovor – je rámcově zaměřen.
- Individuální rozhovor – probíhá pouze za přítomnosti osoby, která vede rozhovor a osoby odpovídající.
- Skupinový rozhovor slouží k porovnání výsledků například z dotazníkového šetření a cílem je zjistit úroveň validity použitých nástrojů. Jedná se o skupinky o maximálně 10 členů.

Miller a Němejc (2014, s. 22) uvádí portfolio účastníků, které lze použít v evaluačních procedurách nebo při posouzení výsledků vzdělávání. V souvislosti s evaluací, je portfolio chápáno jako soubor významných dokumentů. Patří mezi ně například diplomy, hodnocení od cizích subjektů, certifikáty nebo osobní práce autora.

Rozdělení portfolia:

- Skórované – za každý dokument v portfoliu lze přidělit určitý počet bodů.
- Standardizované – předem vytvořený seznam, který musí uchazeč předložit.
- Volné portfolio – účastník sám rozhodne, které dokumenty do svého portfolia vloží.

4.2 Evaluační systémy

K nejběžnějším evaluačním systémům, které se též označují jako systémy zajišťování kvality, patří:

- PDCA - tzv. Demingův systém
- Kirkpatrickův systém
- TQM – Total Quality Management
- EFQM – European Foundation for Quality Management
- ISO 9001
- SYSTÉM 360°

PDCA - tzv. Demingův systém (Demingův cyklus) zahrnuje sledování čtyř základních fází:

- Fáze „Plánuj“ (příprav a plánuj) Proces zlepšování kvality začíná pečlivou formulací cílů kvality v co možná nejkonkrétnější podobě.
- Fáze „Dělej“ (implementace) Další krok představuje realizace cílů. V této fázi je důležité pamatovat na systematické shromažďování údajů.
- Fáze „Zkontroluj“ (následná fáze a hodnocení) Shromážděné údaje – včetně dojmů, míry spokojenosti, objektivních údajů a vstupních informací – jsou v této fázi analyzovány. Skutečná situace je pak porovnávána s požadovanými údaji a dojde i k revizi konkrétních následných kroků na základě silných a slabých stránek.
- Fáze „Jednej! (uprav a upevni) Neodmyslitelnou součástí hodnocení je přehodnocení a úprava formulace cílů a přizpůsobení činností.

Kirkpatrickův systém je velmi používaný právě v oblasti vzdělávání jak v Evropě, tak i ve světě. Je častým evaluačním systémem u mezinárodních projektů v oblasti vzdělávání.

Systém se zaměřuje na čtyři úrovně hodnocení:

- 1. úroveň: reakce účastníků,
- 2. úroveň: výsledky učení,
- 3. úroveň: změny v chování a jednání,
- 4. úroveň: vzdělávací efekt na pracovišti.

Teorie se stala nejvíce používaným modelem pro hodnocení ve vzdělávání a učebním Kirkpatrickův systém procesu.

Model TQM – Total Quality Management. Tento model zasahuje všechny pracovníky organizace (Total), zaměřuje se na kvalitu z pohledu očekávání klientů – zákazníků (Quality) a řízení z pohledu strategického, taktického i operativního (Management). TQM znamená „Total Quality Management“, v českém jazyce Komplexní řízení jakosti. Jedná se o princip řízení jakosti, který bývá součástí dalších, komplexnějších systémů.

EFQM je Evropská nadace pro řízení kvality. Nadace byla zřízena v r. 1988, založilo ji 14 významných podniků. Jedná se o neziskovou organizaci působící

v 55 zemích, má kolem 800 členů, podniků či jiných (i vzdělávacích) zařízení. Tato nadace má pečlivě zpracovaný systém řízení kvality.

Standard ISO 9001 není metoda řízení, je to standard, respektive norma, která slouží jako referenční model pro nastavení základních řídicích procesů v organizaci, které pomáhají neustále zlepšovat kvalitu poskytovaných výrobků či služeb a spokojenost uživatele. Systém 360° Předpokládá realizaci zpětné vazby z více zdrojů, kterou využijí manažeři jak pro zlepšení péče o klienty – zákazníky, tak i k získání informací o potřebách vzdělávání pracovníků a rozvoje organizace. Je zde analyzována především proto, že se jedná o autoevaluační systém (Miller, Němejc, s. 55- 71).

5 Vzdělávací instituce

Cílem základní školy je poskytovat žákům základy všeobecného vzdělání a připravit je na sekundární vzdělání maturitních a nematuritních oborů vzdělání středních odborných škol a středních odborných učilišť. Cílem základního vzdělávání je naučit žáky, aby si osvojili potřebné strategie učení, byli motivováni k celoživotnímu učení, učili se tvořivě myslet a řešit problémy. Znalost vhodné komunikace a spolupráce. Naučit se být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem. Rozvíjet své schopnosti a dovednosti a uplatňovat je v následném vzdělávání. Základní škola se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání podloženým učebním dokumentem školní vzdělávací program, vytvářeným pedagogy školy (MŠMT, 2023, online).

Legislativní rámec vlastního hodnocení vždy do 31. 12. každého kalendářního roku ukládal školský zákon povinnost vlastního hodnocení školy. V § 12 školského zákona bylo stanoveno, že hodnocení školy se uskutečňuje jako vlastní hodnocení školy a hodnocení Českou školní inspekcí. Dále se zde hovořilo o tom, že za dodržení podmínky předem zveřejněných kritérií hodnocení je i zřizovatel školy oprávněným subjektem k provádění jejího hodnocení. Současný stav (od 1. 1. 2012) - Novela školského zákona č.472/2011 Sb., v platném znění: §12 odst. 1 i nadále zní: „Hodnocení školy se uskutečňuje jako vlastní hodnocení školy a hodnocení Českou školní inspekcí.“ § 12 odst. 2 zní: „Vlastní hodnocení školy je východiskem pro zpracování výroční zprávy o činnosti školy.“ – přičemž se vypouští pasáž, že vlastní hodnocení je jedním z podkladů pro hodnocení Českou školní inspekcí, a pasáž o tom, že ministerstvo stanoví prováděcím předpisem rámcovou strukturu, pravidla a termíny vlastního hodnocení školy. § 28 odst. 1 písmeno e) se vypouští „zpráva o vlastním hodnocení školy“. Úprava vypadá následovně: „Školy a školská zařízení vedou podle povahy své činnosti tuto dokumentaci: e) výroční zprávy o činnosti školy. Zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění Zákon 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (Zákon č.472/2011Sb., 2023, online).

Ředitelé základních, středních a vyšší odborných škol podle vyhlášky č. 72/2005 Sb. zřizují školní poradenská pracoviště (Vyhláška č. 72/2005 Sb., online).

5.1 Poradenské služby pro vzdělávací instituce

Resorty, jež poskytují poradenské služby, jsou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky „(dále jen „MŠMT““ a Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky „(dále jen „MPSV““). Jejich společné prohlášení o vytvoření Národního pedagogického fóra, jehož institucionalizace se opírá o potřebu mezirezortní koordinace kariérového poradenství v celoživotní perspektivě. Vychází z usnesení Evropské unie č. 15030/08 ze dne 21. listopadu 2008 „Lepší začlenění celoživotního poradenství do strategií celoživotního učení“. Zákon č. 561/2004 Sb., specifikuje činnost školských poradenských zařízení. Školské poradenské zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, poskytovateli zdravotních služeb, popřípadě s dalšími orgány a institucemi (Vzdělávání, další ..., 2023, online).

Dle Vyhlášky č. 72/2005 Sb. mezi školská poradenská zařízení spadá Pedagogicko-psychologická poradna „(dále jen „PPP““ a Speciálně pedagogické centrum „(dále jen „SPC““). Poradenské služby ve školských poradenských zařízeních zajišťují pedagogičtí a sociální pracovníci (vyhláška č. 72/2005 Sb., online).

Ministerstvo práce a sociálních věcí obsahuje širokou škálu kompetencí poradenských služeb zaměřených nejen na kariérní poradenství, ale také na poradenství spojené s volbou povolání, rekvalifikace i podnikatelských aktivit apod. Sociální poradenství je pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí poskytováno prostřednictvím sociálních služeb a opírá se o zákon č. 108/2006 Sb. Dle § 35 tohoto zákona patří základní sociální poradenství při poskytování sociálních služeb. Dle tohoto zákona má „každá osoba nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení“ (Zákon č. 108/2006 Sb., online).

Poradenskými službami se zabývá také úřad práce. Mezi jeho činnosti patří mapování možností při výběru dalšího vhodného vzdělávání na vysokých, vyšších odborných i středních školách, příp. profesní vzdělávání a doškolování (Úřad práce, 2023, online).

Pedagogicko-psychologická poradna poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.“ (Vyhláška č. 72/2005 Sb., online). Činnost pedagogicko-psychologické poradny, při které probíhá vyšetření profesní orientace je určeno vycházejícím žákům a pro žáky se specifickými poruchami vývoje, učení a chování (NUV, 2023, online).

Pracovníci pedagogicko-psychologických poraden jsou psychologové a speciální pedagogové a také sociální pracovníci. Speciálně pedagogické centrum zajišťuje speciálně pedagogickou, psychologickou a následnou podpůrnou péči klientům se zdravotním postižením. Činnost je zaměřena zejména na podporu klientů v předškolním věku v péči rodičů, na podporu klientů integrovaných do škol a školských zařízení, na podporu klientů s těžkým a kombinovaným zdravotním postižením ve věku od 3 do 19 let. Odbornou poradenskou týmovou péči zajišťuje speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník. Mimo školských poradenských zařízení PPP a SPC zajišťují poradenství také vzdělávací instituce (NUV, 2023, online).

5.2 Školní poradenské pracoviště

Na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb. jsou základní, střední a vyšší odborné školy povinné zřídit ve škole školní poradenské pracoviště (dále ŠPP). Zodpovědnost za zřízení pracoviště nese ředitel školy. Úkolem poradenského pracoviště je bezplatně poskytovat poradenské služby ve škole především žákům a jejich zákonným zástupcům. ŠPP spolupracuje také s třídními učiteli, asistenty učitele a dalšími pedagogickými pracovníky školy. V konkrétních záležitostech zajišťuje pracoviště také koordinaci a spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou nebo speciálně pedagogickým centrem. Smyslem služeb, které poskytuje školního poradenské pracoviště, je především vytvoření vhodných podmínek vzdělávání a všestranný rozvoj žáků, včetně zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáků, prevence rizikového chování, kariérní poradenství pro žáky, a metodická a další

podpora pedagogických pracovníků. Vedení školy je povinno zpracovat program poradenských služeb s názvem Program školního poradenského pracoviště. ŠPP zabezpečuje pedagogicko-psychologické poradenství, kariérové poradenství, dbá na podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, podporu nadaných a mimořádně nadaných žáků, podporu žáků s výchovnými problémy či vzdělávacími obtížemi, podporu sociálního začleňování žáků z odlišného prostředí nebo odlišných podmínek, spolupráci se zákonnými zástupci, spolupráci s jinými školskými zařízeními, metodickou podporu učitelům, tvorbu, realizaci a vyhodnocování preventivních programů, prevenci rizikového chování a školní neúspěšnosti, včasnou intervenci při problémech žáků. Školní poradenské pracoviště sestává z výchovného poradce, školního metodika prevence, školního psychologa, speciálního pedagoga. (NUV, 2023, online).

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce je zaměřena na evaluaci kariérového poradenství a vzdělávání příspěvkové organizaci Základní škola Krnov, Smetanův okruh 4, okres Bruntál.

Evaluace byla rozdělena na dílčí oblast evaluace kariérového poradenství, kde bylo použito evaluačního nástroje analýza dokumentů. Analýza dokumentů metodou porovnávání byly srovnávány činnosti kariérového poradenství instituce. Byly zkoumány plány školního poradenského pracoviště a plán výchovného poradce a metodika ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy metodou analýza dokumentů. Analýza dokumentů byla rozdělena na oblasti resortů činností jednotlivých členů školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, školní metodik prevence, školní speciální pedagog, školní psycholog). Druhou dílčí oblastí byla evaluace kariérového vzdělávání. Průzkum míry začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce do školního vzdělávacího programu byl analyzován pomocí metody analýza dokumentů ŠVP. Pro zhodnocení znalostí a dovedností kariérového vzdělávání vycházejících žáků byla použita metoda dotazníkového šetření. Evaluačním nástrojem hodnocení kariérového vzdělávání byl elektronický dotazník. Dotazník byl zpřístupněn vycházejícím žákům základní školy v elektronické podobě. Zhodnocení výsledků evaluace bude k dispozici školnímu poradenskému pracovišti.

6 Charakteristika místa šetření

Škola se nachází v centru města Krnova, je dostupná dojíždějícím žákům, v pěkném prostředí zrekonstruovaného parku.

Vyučuje podle školního vzdělávacího programu 4/2016 „Škola pro sport a výuku jazyků“. Od sedmého ročníku vyučuje další cizí jazyk (ruštinu nebo němčinu). Škola podporuje žáky ve sportu a také v jazycích již od prvního ročníku vyučováním angličtiny. Žákům nabízí rozvoj i v jiných oblastech vzdělávání např. v rámci volitelného předmětu psaní na počítačové klávesnici, přírodovědecké praktikum, branný a ekologický seminář, sportovní výchova, konverzace v anglickém jazyce (Základní škola Smetanův okruh, 2023, online)

6.1 Obecná charakteristika vybrané instituce

Školu navštěvuje celkem 428 žáků, z toho na prvním stupni v jedenácti třídách se učí 234 žáků. Na stupni druhém v devíti třídách je 194 žáků. V přípravné třídě se věnují jedenácti žákům a školní družinu navštěvuje žáků 104. O výuku a výchovu všech žáků se stará čtyřicet pět pedagogických pracovníků. Největší skupinu zaujímají učitelé v počtu třiceti dvou na první i druhý stupeň. Asistentů pedagoga je na škole devět a čtyři vychovatelky. Pro úplnost pracovního kolektivu je zaměstnáno osm správních zaměstnanců. Kromě klasických školních tříd jsou v budově školy dvě tělocvičny s krytým doskočištěm pro skok daleký, běžecká dráha 50 m, 2 počítačové učebny, hudebna, cvičná kuchyň, dílny, čítárna.

V budově školy je umístěna přípravná třída určená dětem, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná vývoj dítěte před zahájením povinné školní docházky. O děti se stará kvalifikovaná učitelka a asistent pedagoga. Školní družina funguje i jako ranní družina od 6.00 hodin, odpolední provoz až do 17.00 hodin. Pestrá nabídka kroužků pro děti zaměstná a rozvíjí žáky před a po vyučování, například výtvarný kroužek, sborový zpěv, gymnastika, dopravní kroužek, šachový kroužek a další aktivity ve školní družině. Stravování žáků je zajištěno ve školní jídelně a v budově školy prostřednictvím nápojových a potravinových automatů.

Škola je zapojena do projektu „Šablona III“, pro realizaci svých aktivit financovaných evropskou unií. Cílem výzvy, jíž je projekt součástí, je rozvoj mateřských a základních škol formou zjednodušených projektů (šablon). Aktivity jsou zaměřeny na personální podporu škol, realizaci projektových dnů, podporu ICT nebo zahraniční stáže učitelů. Škola pořádá a účastní se každým rokem vědomostních a sportovních soutěží, například atletický trojboj, Vánoční laťka, Okresní kolo Poháru Českého rozhlasu, soutěž mladých cyklistů, recitační soutěže, matematické soutěže, olympiády v jazyce českém anglickém, atletické soustředění, lyžařské kurzy, výjezdy žáků do zahraničí (Londýn, Vídeň, Krakov), (Základní škola, 2023, online).

Spolupráce s institucemi – ÚP – IPS pro potencionální zaměstnavatele žáků, MS PAKT zaměstnanosti – zprostředkovává komunikaci mezi ústavu ZŠ a SŠ a světem práce, OKAP odborný krajský akční plán je operační program, vydává zpravodaj s pestrou nabídkou vzdělávacích akcí pro pedagogy, kurzy DVPP, webináře vzdělávacích center, MS Pakt. MAP – místní akční plán vzdělávání v Krnově a v obcích na Krnovsku (24 obcí). Jde o setkávání pedagogů, ředitelů, rodičů, zástupců samosprávy, veřejnosti, neziskových organizací, firem no prostě všech, kdo jsou nějak zapojeni do oblasti vzdělávání.

Moravskoslezský pakt zaměstnanosti nabízí kariérové poradenství pro žáky. Volba střední nebo vysoké školy je možná jednou z prvních vážných voleb, které ve svém životě člověk dělá. A je jasné, že každý chce tuto volbu udělat správně, aby ho pak studium a následně i práce bavila. Jak ale poznat, kterou cestu životem si zvolit? Právě proto žákům ZŠ a SŠ nabízejí skupinové i individuální aktivity zaměřené na kariérové poradenství. Se zkušenými kariérovými poradci a psychology si žáci rozvíjí dovednosti a kompetence v oblastech sebepoznání, orientace v informacích trhu práce, plánování a volby profesní dráhy, sebe prezentace. Pomáhají také ve vzdělávání pedagogů svými programy a webináři. Pro kariérové poradce na základních a středních školách poskytují ucelený kurz, který je teoreticky i prakticky seznámí s technikami kariérového poradenství. Účastníci si na seminářích prohloubí své schopnosti a dovednosti z oblasti skupinové i individuální práce se studenty, připraví si individuální plán kariérové poradce, získají přehled kariérových nástrojů včetně online aplikací (Můj život po škole, Cesta k zaměstnání), které pro tento účel vytvořili. Nedílnou součástí kurzu je také seznámení se s daty

a prognózami trhu práce s ohledem na volbu budoucí profese. Vzdělávání pedagogů je doplněno exkurzemi ve firmách. Semináře probíhají interaktivní formou. Poradenské techniky si účastníci v průběhu kurzu sami vyzkouší a mohou je ihned aplikovat ve výuce. Všem poradcům je nabízena také individualizovaná podpora přímo na škole (MS PAKT, 2023, online).

7 Evaluace kariérového poradenství a vzdělávání

Evaluace kariérového poradenství a vzdělávání Základní školy Smetanův okruh, Krnov byla provedena podle čtvrté evaluační úrovně nezávislým vnějším hodnotitelem. Jedná se proto o čistě externí evaluaci. Cílem evaluace bylo posouzení aktuálního stavu vybrané vzdělávací instituce a evaluace jejich vzdělávacích a poradenských aktivit v oblasti kariérového poradenství a vzdělávání.

Postup při samotné evaluaci byl rozdělen na dílčí cíle. Prvním byla evaluace kariérového poradenství a druhým kariérového vzdělávání.

7.1 Evaluace kariérového poradenství

Evaluace kariérového poradenství byla zaměřena na hodnocení žáků a na hodnocení jednotlivých programů a plánů. V první fázi byly získány informace v tištěné podobě, některé jsou chráněny Obecným nařízením o ochraně osobních údajů GDPR. Dostupné další dokumenty jako Plán práce školního poradenského pracoviště na školní rok 2022/23 a to především jeho hlavní úkoly pro jednotlivé oblasti činnosti konkrétně - „Zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami“, „Péče o žáky nadané a žáky s neprospěchem“, „Problémy spojené se školní docházkou“, „Kariérní poradenství“, „Prevence sociálně patologických jevů a závadového chování žáků“, „Plán DVPP“. Plán ŠPP navazuje na Preventivní strategický plán školy, Krizový plán, Plán prevence, Plán práce výchovného a kariérního poradce. Z internetových stránek ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byly získány metodiky činností členů školního poradenského pracoviště v jednotlivých oblastech činností. Dokumenty byly prostudovány a porovnány. Byly zjištěny přístupy instituce při rozvoji znalostí, klíčových dovedností nebo talentu jednotlivých žáků. Včetně výzkumu míry začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ do výukových předmětů podle plánu školního vzdělávacího programu.

Předpokladem pro získání základních informací pro evaluaci kariérového poradenství a vzdělávání je analýza dokumentů. Především vzdělávací plány, učební dokumenty a plány vzdělávacích programů spojených s kariérovou výukou, výsledky klasifikace vzdělávacích programů, zápis školní inspekce, zápisy z porad školního

poradenského pracoviště, plán práce školního poradenského pracoviště, plán práce výchovného a kariérního poradce a výsledky plnění plánů.

7.1.1 Analýza dokumentů

Při analýze dokumentů kariérového poradenství srovnávací metodou byly porovnány požadavky podle metodiky MŠMT na činnosti školního poradenského pracoviště s konkrétním plánem práce školního poradenského pracoviště základní školy včetně plánů práce výchovného poradce na základní škole.

Sesbíraná data na stránkách MŠMT přesně formulované požadavky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na poradenské pracoviště byly rozděleny na dílčí oblasti. Jedná se o činnosti jednotlivých členů školního poradenského pracoviště. Výchovný poradce zastává několik druhů činností. Především poradenskou činnost, metodickou a informační činnost, spolupráce s dalšími organizacemi. Školní metodik prevence vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské. Školní psycholog poskytuje poradenství žákům, jejich zákonným zástupcům a učitelům v oblastech výchovy, vzdělávání a osobnostního rozvoje. Provádí krizovou intervenci a preventivní programy ve třídách zaměřené na duševní zdraví a spolupracuje s třídním učitelem, výchovným poradcem, metodikem prevence, speciálním pedagogem. Práce školního speciálního pedagoga zahrnuje činnosti depistážní, činnosti diagnostické a intervenční, činnosti metodické a koordinační a specifikují zejména odborné postupy, nikoli samotné obsahy odborných služeb. Školní speciální pedagog zajišťuje přístup školy k žákům se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním, podílí se na vytváření preventivního programu školy či koncepci školních poradenských služeb.

Aplikací analytické metody, která je zároveň důležitou technikou sběru informací používanou v empirickém výzkumu konkrétně analýzou dokumentů byl zjištěn ucelený pohled na uplatňované kariérové poradenství a dosažené výsledky poradenství. Při zkoumání cíle kariérového poradenství byla zvolena metoda analýza dokumentů. Byly prostudovány plány školského poradenského pracoviště, plán výchovného poradce, zápisy z porad, zápisy a souhrny žáků nadaných a žáků s neprospěchem, žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Plnění plánů a dosažené výsledky s individuálními vzdělávacími plány, potřebami vycházejících

žáků. Po prostudování dokumentů instituce, byly prostudovány metodiky MŠMT k daným tématům.

7.1.2 Metodiky činností ŠPP podle MŠMT

Výchovný poradce je podle nařízení vlády vyhláškou MŠMT ČR č.72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Novelizace vyhláška č.116/2011Sb.Pedagog s navazujícím magisterským studiem v délce tří semestrů a jedním semestrem kariérového zaměření, provádí v úvazku čtyři hodiny týdně výchovné poradenství, jedná se o péči o žáky nadané a s nepospěchem, se žáky s problémy spojené se školní docházkou, péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, individuální případovou práci se žáky v osobních problémech, zajišťuje a dohlíží na prevenci sociálně patologických jevů a prevenci rizikového chování. Dále provádí kariérní poradenství, pomáhá při profesní orientaci žáků, předškolní podpůrná opatření. Výchovný poradce domlouvá a organizuje exkurze do firem a středních škol, učilišť, návštěvy hospodářské komory, úřadu práce a schůzky s rodiči vycházejících žáků. Informace podává přímo žákům, nebo prostřednictvím elektronické žákovské knížky.

Poradenské činnosti výchovného poradce

1. Kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o dalším vzdělávání a profesní dráze žáků, tj. zejména: o koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací dráhy žáka o individuální šetření k volbě povolání a individuální poradenství v této oblasti (ve spolupráci s třídním učitelem) o poradenství zákonným zástupcům s ohledem na očekávání a předpoklady žáků (ve spolupráci s třídním učitelem) o informace o studijních možnostech, pomoc při vyplnění a včasné odeslání přihlášek ke studiu o organizace schůzky se zákonnými zástupci vycházejících žáků, o zajištění dostatečného počtu informačních materiálů o možnostech studia na středních školách, jejich zprostředkování žákům (brožury, nástěnka) o spolupráce se školskými poradenskými zařízeními (speciálně pedagogické centrum a středisko výchovné péče) při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy o zajišťování skupinových návštěv žáků školy v informačních poradenských

střediscích úřadů práce a poskytování informací žákům a rodičům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek.

2. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost, a příprava návrhů na další péči o tyto žáky a ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky sledovat žáky s výukovými problémy a vést evidenci integrovaných žáků ve škole a podílet se spolu s ostatními pedagogy na zpracování dokumentace pro integrované žáky o ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky iniciovat vyhledávání a šetření žáků, jejichž jednání a chování vyžaduje zvláštní pozornost a dohlížet na vedení dokumentace výchovných problémů u třídních učitelů o ve spolupráci s třídními učiteli vyhledávat a sledovat talentované a nadané žáky.
3. Příprava podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

Metodické a informační činnosti

1. Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence.
2. Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků, individuálních vzdělávacích plánů a poskytovat poradenskou činnost pro rodiče, a poskytovat poradenskou činnost pro žáky v obtížných situacích, a navrhnout řešení konfliktních situací (rodič-učitel, žák-učitel, žák-žák), o spolu s třídními učiteli sledovat žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí.
3. Předávání odborných informací z oblasti kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.
4. Poskytování informací o činnosti specializovaných školských a dalších poradenských zařízeních v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.
5. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

Spolupráce s dalšími organizacemi

1. Účastní se akcí organizovaných pedagogicko-psychologickou poradnou a úřadem práce pro výchovné poradce.
2. Účastní se vzdělávacích akcí pro výchovné poradce.
3. Dle potřeby spolupracuje s dalšími orgány – s orgány péče o děti, s policií apod.

Ve spolupráci se školním metodikem prevence organizuje výchovné a preventivní akce pro žáky (besedy, exkurze, přednášky apod.) Sleduje žáky potenciálně problematické. V případě vážných problémů nebo na základě doporučení třídního učitele dává řediteli školy návrh na svolání výchovné komise. Z jejího jednání pořizuje zápis. Předkládá řediteli školy návrhy týkající se výchovy, prevence a nápravy vzniklých problémů. Vypracovává roční plán výchovného poradce a vyhodnocení své činnosti (Vzdělávání, další vzdělávání, 2023, online).

Školní metodik prevence vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské. O svých činnostech vede písemnou dokumentaci v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Předpokladem k činnosti metodika prevence je studium podle § 9 písm. c) vyhlášky č. 317/2005 Sb., o DVPP

Metodické a koordinační činnosti školního metodika prevence je koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy. Činnosti zaměřené na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů. Vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a jejich vzdělávání. Přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů. Spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci

problematiku prevence sociálně patologických jevů s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci). Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli). Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a specializovanými školskými zařízeními (Školní psycholog, 2023, online).

Školní psycholog poskytuje poradenství žákům, jejich zákonným zástupcům a učitelům v oblastech výchovy, vzdělávání a osobnostního rozvoje. Provádí krizovou intervenci a preventivní programy ve třídách zaměřené na duševní zdraví a spolupracuje s třídním učitelem, výchovným poradcem, metodikem prevence, speciálním pedagogem.

Poradenství pro žáky. Žáci mohou přicházet s jakýmkoliv osobními problémy, které je trápí, a potřebují si důvěrně popovídat nebo se poradit. Problémové vztahy, strachy, úzkosti, sebepoškozování, ubližování, problémy s učením, výběrem dalšího studia po ukončení ZŠ. Poradenství pro rodiče. Rodiče se mohou poradit o otázce výchovy, řešení vztahů ve třídě, východiska z těžké rodinné situace ovlivňující procesy učení, postupu při podezření o užívání návykových látek dítětem, neobvyklém chování ratolesti. Zapojení školního psychologa do oblasti prevence.

Úzká spolupráce se školním metodikem prevence. Především v oblasti mapování vztahů ve třídách a při vyšetřování šikany. Preventivní práce s třídními kolektivy na 1. a 2. stupni, spolupráce na základě zájmu třídních učitelů v rámci třídnických hodin. Práce se skupinou žáků z 8. a 9. tříd v rámci trestní odpovědnosti mládeže.

Spolupráce při zápisu do prvních tříd, konzultace pro rodiče v oblasti orientačního posouzení školní zralosti.

Školní psychologové vnášejí do škol některá specifika poradenské práce, která jsou úzce spojena se školou. Jedná se především o vytváření systému včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi a o vytváření strategií podpory pro žáky i učitele, které se mohou významně podílet na prevenci výukových obtíží. Psychologové a speciální pedagogové se mohou intenzivně věnovat metodické podpoře učitelů a následné péči o žáky (včetně reedukace), kde je obvykle dobrou zpětnou vazbou zkvalitňování vzdělávání a například čtenářských dovedností a matematických schopností žáků. Podpora těchto odborníků má navíc pomoci v hledání nástrojů podpory nejprve v prostředí školy, teprve potom, kdy se ukáže, že péče těchto odborníků výrazně nemění, charakter problémů žáků bude možné uvažovat o podpoře vnějších subjektů, tedy již zmiňovaných poradenských zařízení nebo i odborníků z řad specializované lékařské péče.

S tímto modelem práce počítá i nové vymezení podpůrných opatření jako postupů práce školy v práci se žáky, kteří potřebují upravit průběh vzdělávání tak, aby se lépe vyrovnávali s obtížemi, které vznikají na základě jejich zdravotního stavu nebo jinakosti spojené s životními podmínkami a kulturním zázemím rodiny. Dále mohou školní psychologové zajišťovat intervence v krizových situacích, mezi které můžeme zařadit zejména úrazy, úmrtí blízkých, sebevraždy a vraždy.

Cílem je zvyšování schopnosti učitelů pracovat se žáky, kteří se vyrovnávají s takovými situacemi. Je třeba, aby učitelé byli informováni o možných reakcích žáků na krizové situace, zejména v kontextu strachu a obav z budoucnosti, snížení prospěchu a zhoršení chování, spánkových obtíží, sklonů k výbuchům zlosti, až po výskyt depresí, drogových závislostí, hrubého chování nebo sebevražedných sklonů. Školy pak mohou s větší pravděpodobností úspěšně identifikovat rizikové žáky ve skupině, periodicky monitorovat jejich chování a získávat pro ně psychologickou asistenci ve spolupráci se zákonnými zástupci. Školy, které mají více jak 300 žáků, by měly mít možnost postupně využívat služby školních psychologů nebo školních speciálních pedagogů, případně obou odborníků (Školní psycholog, 2023, online).

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, která definuje standardní

činnosti všech poradenských pracovníků, a tak i školních speciálních pedagogů. Práce školního speciálního pedagoga zahrnuje činnosti depistážní, činnosti diagnostické a intervenční, činnosti metodické a koordinační a specifikují zejména odborné postupy, nikoli samotné obsahy odborných služeb. I když by měly být cíleny na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ukazuje se, jak jsme ostatně velmi podrobně uvedli ve vstupní kapitole, že nachází využití i u žáků s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb a u žáků s přechodnými problémy.

Školní speciální pedagog zajišťuje přístup školy k žákům se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním, podílí se na vytváření preventivního programu školy či koncepci školních poradenských služeb. Podporuje zkvalitnění vzdělávání a pomáhat budovat systém školy otevřené, přístupné a partnerské k rodičům. Školní speciální pedagog zpracovává soubor informací o poradenských službách, které poskytuje učitelům, žákům a jejich zákonným zástupcům.

Školní speciální pedagog poskytuje učitelům nejnovější informace ze speciálně pedagogické oblasti, představuje nové metody reedukace i nové metodické materiály vhodné pro individuální práci se žáky, upozorňuje také na novinky, které přicházejí s novými legislativními podklady (novely vyhlášek aj.). Dále zprostředkovává učitelům odborné informace o problematice rizikového chování, upozorňuje na nabídky programů a projektů, informuje o metodách a formách práce zaměřených na sebepoznávání, posilování zdravé sebereflexe, rozvoj žádoucích sociálních kompetencí, kritického myšlení a budování pro sociální formy chování.

Školní speciální pedagog předává informace svým kolegům o odborné podpoře žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a informuje je o ostatních žácích, kteří též potřebují speciálně pedagogickou podporu. O těchto svých činnostech informuje školní speciální pedagog učitele na pravidelných pedagogických radách svolávaných ředitelem školy nebo v rámci svých konzultačních hodin ve škole. V rámci konzultačních činností školní speciální pedagog konzultuje se zákonnými zástupci studijní a výchovné problémy žáků, doporučuje vhodný následovný postup od pedagogické a speciálně pedagogické diagnostiky na půdě školy po diagnostiku ve školském poradenském zařízení, informuje zákonné zástupce o použitých metodách intervence, o vhodných formách práce v domácím prostředí, doporučuje vhodné pomůcky a další podpůrná opatření.

Za jednu z preventivních aktivit školního speciálního pedagoga považujeme screeningové vyšetření u žáků prvních ročníků zaměřené na zhodnocení úrovně dílčích percepčních a motorických funkcí, které jsou podkladem pro osvojování čtenářských dovedností, psaní i matematiky. Na základě tohoto šetření může školní speciální pedagog doporučit rodičům i učitelům vhodný trénink oslabených funkcí, jejichž nedostačující úroveň by mohla být jednou z příčin školní neúspěšnosti.

Také v oblasti budoucí profesní orientace by měl školní speciální pedagog pomáhat společně s výchovným poradcem v hledání vhodných oborů studia (podle možností žáka ho seznámit s možnostmi studia na středních školách a učebních oborech, s jejich zaměřením i budoucím uplatněním po absolvování daného studia). Velmi užitečné je organizování edukativně stimulačních kurzů pro předškoláky a jejich rodiče. Jejich smyslem je prevence případných školních obtíží – cvičení percepčních a motorických funkcí, posilování kognitivních schopností, rozvoj dovedností potřebných pro nástup do školy a v neposlední řadě i nácvik a upevnění sociálních, pracovních a komunikačních návyků.

Důležitá je ve standardech činností školního speciálního pedagoga diagnostická a intervenční činnost. Depistáž má za cíl vyhledat jedince, kteří jsou ohroženi výukovým selháváním. Intervenční a terapeutická činnost školního speciálního pedagoga vychází jednak z přímých zakázek od klientů (žáků, rodičů, učitelů), dále se podílí vyslovená či nevyslovená očekávání ze strany školy i rodičů. Sám školní speciální pedagog realizuje činnosti na základě vlastních diagnostických zjištění a pocíťovaných potřeb klientů. Reedukace musí být přizpůsobena konkrétním potřebám dítěte a začínat by měla na úrovni, ve které dítě ještě nemá problémy. Nároky by měly být zvyšovány postupně a pozvolna. Vzhledem k tomu, že žáci mívají tendenci si spíše zapamatovat chyby než správný postup, je vhodné chybám předcházet nebo na ně příliš neupozorňovat. Při reedukaci je vhodné využívat multisenzoriální přístup: zapojení zraku, sluchu, hmatu, čichu, pohybu a rytmizace. Pro žáky bude činnost přitažlivější a napomůže zapamatování nových informací. Ve spolupráci s učiteli i ostatními členy ŠPP se školní speciální pedagog podílí i na konkrétních úpravách prostředí ve třídách, ve škole tak, jak to vyžadují potřeby žáků.

Konzultace s pedagogy ve smyslu intervenčním jsou zaměřené na přípravu a vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo plánu pedagogické podpory, na průběžné vyhodnocování navržených

podpůrných opatření. Konzultace se zákonnými zástupci předchází diagnostické i intervenční činnosti školního speciálního pedagoga. Z oblasti intervenčních aktivit jsou jim nabízeny aktivity vhodné pro jejich dítě. Bez informovaného souhlasu zákonných zástupců diagnostická ani intervenční činnost nemůže být zahájena. Školní speciální pedagog rovněž participuje na kariérovém poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ale také pro žáky s výukovými obtížemi – otázka prospěchu a jeho zlepšení je v této oblasti velmi důležitá.

Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb (SVP), která je již obvykle zjištěna ze strany SPC, je ale možné, že se zdravotní postižení u žáka zjistí až ve škole, případně vznikne během školní docházky (např. tělesné postižení po úrazu). Individuální práce se žákem se zdravotním postižením se bude odvíjet od doporučení školského pedagogického zařízení (ŠPZ), které posoudí míru speciálních vzdělávacích potřeb a doporučí optimální podpůrná opatření. Jedním z těchto opatření může být např. doporučení podpory asistenta pedagoga ve třídě, kde je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním (Školní speciální pedagog ,2023, online).

Zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pro podporu jejich školní úspěšnosti se školní speciální pedagog uplatní, a to jak přímou prací se žáky, tak ostatní informační činností, ovlivňováním postojů učitelů a rodičů, jejich metodickým vedením, navozováním potřebných změn. Specialista se uplatní také u žáků, kteří neprošli diagnostikou ve školském poradenském zařízení a vykazují první problémy s prospěchem či jiným kritériem školní úspěšnosti.

Péče o žáky nadané a žáky s neprospěchem

Základem práce školního speciálního pedagoga v oblasti neprospěchu je nutné poznat pozadí tohoto jevu. Školní speciální pedagog si klade otázky a na základě odpovědí na ně může zahájit intervence, a to jak se samotným žákem, tak s učitelem či rodiči. Problémy s prospěchem jsou řešeny v závislosti na věku dětí. Školní speciální pedagog metodicky vede pedagogy a rodiče, připravuje individuální vzdělávací plán (IVP), případně se podílí na jiných intervenčních opatřeních, která by mohla docílit zlepšení pozice žáka z hlediska prospěchu.

Péče o talentované žáky

System podpory nadání je směřování ke vzdělávacímu systému, který stimuluje maximální rozvoj a plné využití potenciálu všech žáků včetně rozvoje jejich tvořivosti, a to již od předškolního věku, přičemž tato podpora je dlouhodobá a systematická, zahrnuje oblasti formálního, zájmového i neformálního vzdělávání.

Tento systém by měl zajišťovat:

- a) kontinuální systematickou podporu identifikace, rozvoje a uplatnění nadání (zejména tvořivosti) v kontextu harmonického vývoje celé osobnosti napříč všemi vzdělávacími stupni, v oblasti školních i volnočasových aktivit a v praxi (informace o vhodných aktivitách a subjektech, které tyto funkce poskytují),
- b) aktivní vyhledávání a vytváření příležitostí k identifikaci, rozvoji a uplatnění nadání;
- c) systematickou podporu rozvoje odborných kompetencí a vzájemné spolupráce všech aktérů podílejících se na rozvoji nadání a péči o nadané;
- d) poskytování zpětné vazby o (potřebných) změnách systému, které by měly být reflektovány v právních předpisech vztahujících se k oblasti podpory rozvoje nadání a péče o nadané;
- e) mezinárodní spolupráci, realizaci výzkumů a zveřejňování relevantních informací z oblasti nadání a péče o nadané,
- f) průběžné monitorování a evaluaci systému, zejména aktivit pro nadané a jejich přínosů pro rozvoj nadaných i rozvoj nadání dětí, žáků a studentů obecně.

Do systému jsou zařazeny Soutěže a přehlídky v zájmovém vzdělávání a program Talnet (Systémy podpory nadání, 2023, online).

Prevence sociálně patologických jevů a závadového chování žáků

Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů (dále jen „žák“) ve školách a školských zařízeních v souladu se Strategií prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, Národní strategií protidrogové politiky, Strategií prevence kriminality – všechny strategie vždy na příslušná období, § 29 odst. 1 a § 30 odst. 3 zákona č. 561/2004

Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 18 písm. c) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků: agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, záškoláctví, závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování.

Minimální preventivní program – konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Minimální preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Minimální preventivní program je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy. Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení. Je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného rámcového vzdělávacího programu, popř. přílohou dosud platných osnov a učebních plánů (Metodik prevence, 2023, online).

7.1.3 Dokumenty školního poradenského pracoviště

Základní priority práce ŠPP pro rok 2022/2023, první je metodická podpora učitelů v práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a druhá se žáky nadanými. Plán práce ŠPP zahrnuje spolupráci s MAP Krnovsko, schůzky CKP, Poradenské centrum. Adaptační pobyty pro žáky 6. ročníků jako prevence sociálně patologických jevů. Šablona Jan Amos Komenský – koordinace s pozicemi

speciálních pedagogů. Začleňování a vzdělávání cizinců – Vietnam, Ukrajina, Kazachstán.

Byl prostudován plán práce jednotlivých oblastí činnosti vhodných pro evaluaci metodou analýzy dokumentů členěných podle jednotlivých kalendářních měsíců ve školním roce.

Zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

V září – Nákup a příprava pomůcek pro žáky se SVP. Aktualizace a doplnění databáze žáků se SVP, kontrolní vyšetření žáků (platnost posudků). Příprava podkladů pro vytvoření individuálních vzdělávacích plánů pro žáky se SVP v souladu s legislativou. Spolupráce výchovného poradce, školního speciálního pedagoga, školního psychologa a školního metodika prevence s třídními učiteli při tvorbě IVP pro integrované žáky. Komise OSPOD – spolupráce, vytyčení hlavních cílů. Realizace adaptačních kurzů pro žáky 6. ročníků, adaptace žáků se SVP. Přihlášky a zahájení činnosti „Doučování financované MŠMT“. Vstupní informace pro vycházející žáky – volba povolání. Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.

V říjnu – Evidence a kontrola IVP pro žáky se SVP do 1.10, jejich předložení řediteli školy, kompletnost spisové dokumentace. Jednání v pedagogicko- psychologických poradnách a ve speciálně pedagogických centrech, se kterými škola spolupracuje – dohoda spolupráce na nový školní rok + projednání individuálních vzdělávacích plánů s konzultanty školského poradenského zařízení. Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele a AP.

V listopadu – Třídní schůzky 1. čtvrtletí – konzultace s rodiči. Zjišťování sociálního klimatu ve třídě. Přehledka středních škol.

V prosinci – Depistážní šetření v 1. třídách – vyhledávání žáků s percepčním oslabením. Konzultace s PPP Krnov a SPC k přešetřeným žákům, aktualizace databáze těchto žáků. Veletrh středních škol Bruntál.

V lednu – Informace rodičům o výsledcích vzdělávání žáků se SVP, kontrola docházky na reedukaci a SPP. Odeslání na vyšetření do PPP žáky se SVP, kteří vycházejí ZŠ. Zhodnocení efektivity práce vzdělávání žáků podle IVP v 1. pololetí +

návrhy na doplnění IVP. Testování vycházejících žáků k volbě povolání, kariérové poradenství.

V únoru – Přihlášky na střední školy, kariérní poradenství, konzultace se žáky se SVP.

V březnu – Příjímací řízení na SŠ, kariérní poradenství. Příprava zápisu do prvních tříd, spolupráce s MŠ, depistáž dětí se SVP v MŠ.

V dubnu – Příprava zápisu do prvních tříd, spolupráce s MŠ, depistáž dětí se SVP v MŠ. Třídní schůzky za 3. čtvrtletí – konzultace s rodiči.

V květnu – Vyhodnocení zápisu péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

V červnu – Zhodnocení výsledků péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Vyhodnocení IVP.

Prezentace služeb Školního poradenského pracoviště

Na webových stránkách školy. Účast na třídních schůzkách v 1. třídách – předání základních informací o školním poradenském pracovišti a aktivitách školního psychologa, speciálního pedagoga připravených pro žáky a rodiče. Využívání konzultačních hodin každé pondělí.

Péče o žáky nadané a žáky s neprospěchem

Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku – celkem 62 z toho v 7. ročníku žádný, v 8. ročníku čtyři, v 9. ročníku padesát osm, přihlášení na maturitní obory čtyřicet čtyři, na učební obory sedmnáct, dále nenastoupili na SŠ jeden žák, přešli na střední školu z 5. ročníku pět žáků. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami – celkem 16 žáků, z toho 9 s asistentem pedagoga.

Akce pro vycházející žáky se připravují ve spolupráci se středními a odbornými školami, s firmami, s organizacemi zabývající se kariérou a s úřady. Přehlídka středních škol MSK v rámci projektu OKAP – řemeslné dny na SŠP Krnov – pro 5. -9. třídy.

Péče o talentované žáky

Se zaměřením především na oblast sportu. V rámci volitelných předmětů a zájmových kroužků je podporován rozvoj sportovních talentů a talentů v oblasti dopravní výchovy. Škola umožňuje individuální přístup i žákům, kteří se v rámci

mimoškolních aktivit zapojují i do jiných sportovních odvětví kromě atletiky, například řecko-římský zápas, basketbal, florbal, lední hokej, bojové sporty. V oblasti výuky psaní na počítačové klávesnici se žáci zapojují do mezinárodní soutěže Intersteno.

Podle plánu školního poradenského pracoviště byly vytyčeny tyto následující úkoly.

Průběžné sledování nadaných a talentovaných žáků a návrhy další péče o ně – zapojení do soutěží, olympiád, využívání metod a forem výuky, které zajistí individuální přístup k těmto žákům ve vyučování (diferencované úkoly, motivace pro zapojení do soutěží). Spolupráce s třídními učiteli při přípravě IVP pro mimořádně nadané žáky. Průběžné sledování žáků s neprospěchem – poskytování individuálních konzultací třídním učitelům, vyučujícím jednotlivých problematických předmětů, dále rodičům těchto žáků a žákům samotným. Vyhodnocování závěrů pedagogických rad – přehledy o žácích s neprospěchem, hledání příčin neprospěchu, případná tvorba podpůrného vzdělávacího programu pro žáky s neprospěchem. Spolupráce s předmětovými komisemi – metodická podpora a pomoc při vytváření učebních materiálů pro práci s mimořádně nadanými žáky.

Problémy spojené se školní docházkou

Prevence a postihy záškoláctví postupuje podle metodického pokynu evidence neomluvených hodin, účast na jednáních třídních učitelů s rodiči, evidence zápisů z jednání třídních učitelů s rodiči a z jednání výchovných komisí. V případě zájmu zajištění individuální poradenské péče pro rodiče žáků s neomluvenou a zvýšenou absencí. Spolupráce se sociálním odborem při MěÚ v Krnově a kurátory pro mládež, případně s policií ČR při řešení případů neomluvené absence. Sledování žáků s vysokou omluvenou absencí – projednávání případů, kdy žáci zameškali více než 100 hodin za jedno klasifikační období. Jednání s třídními učiteli a zákonnými zástupci žáka, hledání příčin vysoké absence žáků ve škole a návrhy opatření. Koordinace zajištění pomoci žákům s dlouhodobou absencí ze zdravotních důvodů, individuální konzultací a přezkoušení.

Prevence sociálně patologických jevů a závadového chování žáků

Aktivita plánovaná v oblasti prevence jsou jako každoročně podrobně popsány v Minimálním preventivním programu školy. Je ho cílem je předat informace o sociálně patologických jevech, ukázat jaké problémy tyto jevy způsobují ve společnosti, pomáhat žákům se vyrovnávat se stresem, posilovat jejich sebedůvěru, toleranci, příznivé klima ve třídě, zabývat se problematikou životního stylu, xenofobie a rasové nesnášenlivosti (Základní škola Smetanův okruh, 2023, s 1).

Práce výchovného poradce

Kariérní poradenství na základní škole zabezpečuje především výchovný poradce. Kariérní řád pedagogických pracovníků není legislativní. Činnosti zaměřené na kariérové poradenství vycházejí ze zkušeností a dovedností. Patří zde příprava a realizace odborně vzdělávacích a poradenských programů pro děti i dospělé (dospívající), dále řízení, plánování, organizace a kontrola práce, poradenské a vzdělávací aktivity.

Plán práce výchovného a kariérního poradce

Září – kompletace evidence vycházejících žáků z minulého školního roku – podklady pro výroční zprávu, prvotní informace vycházejícím žákům v 9. ročníku – volba povolání, kontrola platnosti posudků, výkaz R-44, matrika, evidence žáků s PO, organizace výuky předmětu speciální pedagogické péče, konzultace IVP na PPP a SPC, pedagogická rada – informace o žácích s PO.

Říjen – průzkum profesních zájmů vycházejících žáků, individuální konzultace s rodiči i žáky, informativní schůzka pro rodiče vycházejících žáků, exkurze do firem a podniků, exkurze na SŠ.

Listopad – prezentační výstava SŠ a SOU (Artifex Bruntál), přihlášky na umělecké školy, pedagogická rada, třídní schůzky za 1. Čtvrtletí, sledovat problémové žáky v 1. ročníku, dny otevřených dveří na SŠ.

Prosinec – upřesnění profesních zájmů vycházejících žáků, vyplňování cvičných přihlášek na SŠ.

Leden – konzultace k problémovým žákům, talentové zkoušky na umělecké školy, pedagogická rada, třídní schůzky za 1. pololetí.

Únor – podávání přihlášek (lékařské potvrzení, TU – klasifikace), kompletace evidence vycházejících žáků – evidence zájmů, zápisové lístky, vzory.

Březen – kontrola evidence žáků se SVP, konzultace s PPP a SPC – kontrolní vyšetření, požadavky na asistenty pedagoga.

Duben – přijímací zkoušky na SŠ, zápisové lístky, příprava na odvolací řízení, zhodnocení výsledků přijímacího řízení 1. kola, zápis do 1. tříd, pedagogická rada, třídní schůzky za 3. čtvrtletí.

Květen – koordinace zpracování hodnocení žáků v přípravné třídě, vyhodnocení zápisu do 1. tříd.

Červen – hodnocení umístění vycházejících žáků, realizace slavnostního vyřazení žáků 9. ročníků, hodnocení činností výchovného a kariérního poradenství (výchovné komise aj.), pedagogická rada, třídní schůzky za 2. pololetí.

Výchovný a kariérní poradce je členem ŠPP, účastní se pravidelných schůzek a je aktivním členem CKP MAP Krnovsko (Základní škola Smetanův okruh, 2023, s 1).

7.2 Evaluace kariérové vzdělávání

Evaluace kariérového vzdělávání byla zaměřena na žáky školy. Byly zjištěny přístupy instituce při rozvoji znalostí, klíčových dovedností nebo talentu jednotlivých žáků. Výzkum míry začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ do výukových předmětů od první do deváté třídy podle plánu školního vzdělávacího programu. Analýzou byly dokumenty vzdělávací instituce a MŠMT prostudovány a porovnány.

Výsledky kariérového vzdělávání žáků byly také zjišťovány elektronickou dotazníkovou metodou se zaměřením na vycházející žáky, konkrétně devátého ročníku. Tímto evaluačním nástrojem byly ověřeny vědomosti žáků a jejich kariérová orientace.

7.2.1 Analýza dokumentů kariérového vzdělávání

Kariérová výuka, pracovní výchova a volba povolání

Podle ŠVP zkoumané instituce je kariérové vzdělávání zajišťováno předmětem.

Prvouka pro žáky 1. -3. tříd – představení povolání, profese, návštěva rodiče – hasič, policista a podobně.

Vlastivěda pro žáky 4. -5. tříd. – dny institucí a firem. Výchova k občanství 6. -9. tříd. Besedy o povolání od 5. třídy.

Návštěvy SŠ, dny otevřených dveří, dny zdraví od 8. třídy.

Pracovní výchova od 7. -9. třídy. Volba povolání od 9. třídy 1x týdně. Pracovní výchova zahrnuje tematické okruhy:

- domácnost,
- dílny pro 7. třídy,
- vaření a digitální technologie pro 8. třídy,
- volba povolání pro 9. třídy.

Ve výuce se používá dobrý příklad z praxe například kariérní postup bývalého žáka ZŠ, popřípadě atraktivní povolání absolventa ZŠ příkladem jsou letušky, herečky. Nepřímá cesta k povolání, například student ekonomiky změní studium a stane se lékařem. V předmětu Volba povolání se žáci učí praktické dovednosti vyplňování formuláře, přihlášky, a pracovat s atlasem školství. Zdrojem informací pro žáky v kariérovém poradenství jsou úřad práce, výchovný poradce, pedagog volby povolání, známí, rodiče, kamarádi, internet, atlas školství, školní přehledka středních škol pro žáky i rodiče. Informace rodičům jsou informace o průběhu přijímacího řízení (Základní škola, 2023, s 2).

7.2.2 Elektronický dotazník

Nástrojem pro hromadné získávání údajů v písemné formě je dotazník. Písemnou nebo elektronickou formou pokládání otázek pro získávání odpovědí. V první fázi byly stanoveny cíle dotazníku a rozdělení otázek do sekcí. V první sekci byly otázky pro ověření charakteristiky respondenta. V druhé fázi byly začleněny otázky

vědomostní a ve třetí fázi otázky zkoumající názory a postoje respondenta. Pro věrohodnost získaných dat z dotazníků byla v praktické části této práce rozhodující tvorba vhodných a potvrzujících otázek. Po formálním uspořádání a úpravě dotazníku byla provedena aktivace na internetové platformě Survio. Evaluačním nástrojem, dotazníkem byla zjišťována nejen charakteristika respondenta (nominální proměnná), ale také jeho názory a postoje ke sledovaným cílům (ordinální proměnná) pomocí sudé škály. Systémem uzavřených a otevřených otázek získané informace byly vyhodnoceny nejdříve samotným internetovým programem a následně samotným evaluátorem sepsáním kapitoly „Zhodnocení výsledků elektronického dotazníku“.

Dotazník v elektronické podobě byl k dispozici pro vycházející žáky 9. třídy základní školy v délce dvou týdnů na platformě Survio. Po dohodě s pedagogem předmětu volba povolání respondenti získali odkaz na dotazník v podobě linku a QR kódu. Dotazníkem byly zkoumány základní znalosti kariérového vzdělání a orientace při volbě povolání vycházejících žáků základní školy. Cílem bylo zjistit, zda se žáci sami rozhodovali při volbě dalšího studia nebo povolání, nebo využili cizí pomoci. Jestli se seznámili s pojmy používané v kariérovém vzdělávání a znají jejich význam. Sběr dat byl prostřednictvím softwaru Survio online služby na tvorbu dotazníků.

Otázky průzkumného šetření uzavřené s odpovědí ano, ne

1. Vzpomenete si, čím jste chtěli být (povolání), když jste byli malí?
2. Rozhodli jste se dnes pro stejnou volbu povolání?
3. Znáte náplň práce vašich rodičů?
4. Oblíbili jste si výuku předmětu Volba povolání?

Otázky průzkumného šetření pro více odpovědí

5. Co je v kariérovém vzdělávání sebepoznání?
 - a) podle svého příjmení zvolit povolání svých předků
 - b) poznání své osobnosti pro správnou volbu povolání
 - c) poznat sebe na fotografii zachycující výuku pracovní výchovy žáků základní školy
6. Svět práce
 - a) doplňuje vzdělávání pro uplatnění člověka v dalším životě a ve společnosti
 - b) přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků

- c) umožňuje žákům studovat nebo pracovat kdekoliv ve světě
bylo možno zvolit více odpovědí

7. Co je to atlas školství

- a) soubor map, kde je znázorněno umístění základní školy, střední školy, vysoké školy, jazykové školy, nebo vyšší odborné školy
- b) publikace nebo e-stránka, kterou potřebujete pro vyhledání základní školy, střední školy, vysoké školy, jazykové školy, nebo vyšší odborné školy
- c) pohoří v severozápadní Africe kde se vychovávají a vzdělávají děti a mládež na základní škole, střední škole, vysoké škole, jazykové škole, nebo vyšší odborné škole

Otevřená otázka průzkumného šetření

8. Napište jméno vašeho výchovného poradce.

.....

9. Kam dál po základní škole

- a) jsem se rozhodl/a sám/sama
- b) rozhodli rodiče
- c) po domluvě s kamarádem/kamarádkou jsme se rozhodli vzdělávat společně
- d) doporučení od třídního učitele nebo zástupce školního poradenského pracoviště (výchovný poradce, speciální pedagog, školní psycholog)

Otázky pro odpovědi škálovací technikou

10. Vyplnění přihlášky na následné vzdělávání bylo pro mne

Škála 1-10 (1 hvězdička náročné, 10 hvězdiček velmi snadné)

11. Jak se vám líbil tento dotazník?

Škála 1-10 (1 hvězdička nelíbil se mi, 10 hvězdiček velmi se mi líbil)

8 Výsledek evaluace

Evaluační metodou analýza dokumentů bylo zjištěno že, instituce má v souladu s metodikou MŠMT zpracované plány ŠPP i plán výchovného a kariérního poradce a vyplývající úkoly systematicky plní dle předepsaného harmonogramu plánu ŠPP a PVP. V případě analýzy dokumentů ŠVP pro výzkum míry začlenění vzdělávací oblasti „Člověk a svět práce“ došlo ke zjištění, že vzdělávací oblast je zakomponována do školního vzdělávacího programu základní školy. Evaluační metodou dotazníkového šetření v elektronické podobě u vycházejících žáků z testů vyplynulo následující zjištění. Sedmdesát sedm procent vycházejících žáků lze považovat za profesně zorientované. V oboru kariérového vzdělávání mají vycházející žáci podle testu v rozmezí třiceti až padesáti procent míry znalostí. Kariérové dovednosti vyplňování přihlášky na následnou školu bylo zjištěno, že dotazovaných, kteří bez problému vyplnili přihlášku, bylo přibližně padesát jedno procento ze všech respondentů. Stanovené cíle evaluace byly splněny.

Doporučení pro vzdělávací instituci. V kariérovém poradenství pokračovat v zavedeném systému. Výsledky této evaluace budou podpůrným materiálem pro tvorbu příštího Plánu školního poradenského pracoviště a Plánu výchovného a kariérového poradce. V kariérovém vzdělávání při výuce Volba povolání bylo doporučeno vytvořit pro žáky více krátkých testů na téma kariérové vzdělávání.

8.1 Zhodnocení výsledků analýzy dokumentů

V případě analýzy dokumentů při evaluaci kariérového poradenství byly výsledky analýzy zjištěny porovnáním plánu školního poradenského pracoviště s požadavky činností ŠPP v metodice MŠMT. Nejdříve bylo zjištěno, zda byl plán školního poradenského pracoviště na školní rok 2022/2023 dodržen a jednotlivé úkoly splněny. Kontrola plnění plánu byla čerpána ze záznamu pedagogické rady Výsledky výchovně vzdělávací práce.

Vlastním šetřením bylo analyzováno v případě:

„Zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami“

Školní speciální pedagog základní školy přímou prací se žáky naplňuje požadavky metodiky činností MŠMT v práci školního speciálního pedagoga. Podle plánu práce školského poradenského pracoviště byly provedeny následující úkony. Aktualizace a doplnění databáze žáků se SVP, kontrolní vyšetření žáků (platnost posudků). Příprava podkladů pro vytvoření individuálních vzdělávacích plánů pro žáky se SVP v souladu s legislativou. Následná evidence a kontrola IVP. Nákup a příprava pomůcek pro žáky se SVP. Realizace adaptačních kurzů pro žáky 6. ročníků, adaptace žáků se SVP. Přihlášky a zahájení činnosti „Doučování financované MŠMT“. Depistážní šetření v 1. třídách – vyhledávání žáků s perцепčním oslabením. Odeslání na vyšetření do PPP žáky se SVP, kteří vycházejí ZŠ. Příprava zápisu do prvních tříd, spolupráce s MŠ, depistáž dětí se SVP v MŠ. Proběhly jednání v pedagogicko-psychologických poradnách a ve speciálně pedagogických centrech, se kterými škola spolupracuje – dohoda spolupráce na nový školní rok + projednání individuálních vzdělávacích plánů s konzultanty školského poradenského zařízení. Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí. Komise OSPOD – spolupráce, vytyčení hlavních cílů.

Spolupráce výchovného poradce, školního speciálního pedagoga, školního psychologa a školního metodika prevence s třídními učiteli při tvorbě IVP pro integrované žáky. Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele a AP. Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.

V případě „Žáků nadaných a žáků s neprospěchem“

Průběžné sledování nadaných a talentovaných žáků a návrhy další péče o ně – zapojení do soutěží, olympiád, využívání metod a forem výuky, které zajistí individuální přístup k těmto žákům ve vyučování (diferencované úkoly, motivace pro zapojení do soutěží). Spolupráce s třídními učiteli při přípravě IVP pro mimořádně nadané žáky. Spolupráce s předmětovými komisemi, konkrétně metodická podpora a pomoc při vytváření učebních materiálů pro práci s mimořádně nadanými žáky.

Školní speciální pedagog prováděl intervence se žáky s neprospěchem, především v poskytování individuálních konzultací třídním učitelům, vyučujícím jednotlivých problematických předmětů, dále rodičům těchto žáků a žákům samotným.

Ve vyhodnocování závěrů pedagogických rad a sledování přehledů o žácích s neprospěchem, hledání příčin neprospěchu a případnou tvorbou podpůrného vzdělávacího programu pro žáky s neprospěchem.

V případě „*Péče o talentované žáky*“

Kontinuální systematická podpora identifikace, rozvoje a uplatnění nadání v rámci zaměření školy formou volitelných předmětů a zájmových kroužků podporuje rozvoj sportovních talentů a talentů v oblasti dopravní výchovy. V oblasti výuky psaní na počítačové klávesnici se žáci zapojují do mezinárodní soutěže Intersteno. Systematickou podporou rozvoje odborných kompetencí žáků je vypracován plán školského poradenského pracoviště.

V případě „*Prevence sociálně patologických jevů a závadového chování žáků*“

Primární prevence rizikového chování u žáků jsou jako každoročně podrobně popsány v Minimálním preventivním programu školy. Jeho cílem je předat informace o sociálně patologických jevech, ukázat jaké problémy tyto jevy způsobují ve společnosti, pomáhat žákům se vyrovnávat se stresem, posilovat jejich sebedůvěru, toleranci, příznivé klima ve třídě, zabývat se problematikou životního stylu, xenofobie a rasové nesnášenlivosti.

Prevence a postihy záškoláctví postupuje podle metodického pokynu evidence neomluvených hodin, účast na jednáních třídních učitelů s rodiči, evidence zápisů z jednání třídních učitelů s rodiči a z jednání výchovných komisí. V případě zájmu zajištění individuální poradenské péče pro rodiče žáků s neomluvenou a zvýšenou absencí. Spolupráce se sociálním odborem při Mě Ú v Krnově a kurátory pro mládež, případně s policií ČR při řešení případů neomluvené absence.

Plán práce výchovného a kariérního poradce zahrnuje podle nařízení vlády o práci pedagogických pracovníků specifikovanou poradenskou, metodickou, informační činnost. Důležitou součástí byla spolupráce s týmem školního poradenského pracoviště, s třídními učiteli a ostatními organizacemi.

Pomoc při rozhodování o dalším vzdělávání a profesní dráze žáků podle plánu výchovného a kariérového poradce byl proveden průzkum profesních zájmů vycházejících žáků, individuální konzultace s rodiči i žáky, informativní schůzka pro rodiče vycházejících žáků, exkurze do firem a podniků, exkurze na SŠ. Pomoc při

vyplnění a včasném odeslání přihlášek ke studiu o zajištění dostatečného počtu informačních materiálů o možnostech studia na středních školách bylo zajištěno na hodinách předmětu Volba povolání. Vyhledávání a orientační šetření žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost, a příprava návrhů na další péči o tyto žáky se průběžně konalo v rámci školského poradenského pracoviště včetně přípravy podmínek pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole. Byly zprostředkovány nové metody pedagogické diagnostiky a intervence formou konzultace k problémovým žákům, kontrola evidence žáků se SVP, konzultace s PPP a SPC – kontrolní vyšetření, požadavky na asistenty pedagoga.

Byla umožněna metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy v otázkách kariérového rozhodování žáků formou kurzů DVPP přímo ve škole, nebo formou on-line kurzů. Poskytování poradenské činnosti pro rodiče, a pro žáky v obtížných situacích.

Navrhovat řešení konfliktních situací (rodič-učitel, žák-učitel, žák-žák) bylo splněno podle plánu školského poradenského pracoviště. Spolupráce s dalšími organizacemi a konzultace s IVP, PPP a SPC byly prováděny a plánovány v plánu výchovného a kariérového poradce. Rovněž spolupráce se středními a odbornými školami, firmami, úřadem práce a ostatními organizacemi. Ve spolupráci se školním metodikem prevence byly organizovány výchovné a preventivní akce pro žáky (besedy, exkurze, přednášky apod.).

V případě analýzy dokumentů při evaluaci kariérového vzdělávání byly výsledky analýzy zjištěny z dokumentů vzdělávací plány, učební dokumenty a plány vzdělávacích programů spojených s kariérovou výukou vyhlášené MŠMT.

8.2 Zhodnocení výsledků elektronického dotazníku

Metodou elektronického dotazníku byla provedena evaluace kariérového vzdělávání pomocí otázek průzkumného šetření. Vycházející žáci základní školy měli na internetové platformě Survio v délce dvou týdnů možnost vyplnit dotazník. Elektronický dotazník obsahoval jedenáct otázek průzkumného šetření v oblasti kariérového vzdělání. Pomocí otázek průzkumného šetření byla zjištěna míra základních kariérových znalostí žáků a jejich profesní a studijní orientace. Otázkou zaměřenou na náročnost vyplnění přihlášky následného vzdělávání byla zjištěna míra kariérových dovedností respondentů.

Po vypršení termínu otevření dotazníku byly programem Survio statisticky zpracovány výsledky odpovědí žáků. Na základě tohoto zpracování bylo provedeno zhodnocení výsledků elektronického dotazníku.

Z celkového počtu oslovených 33 respondentů dotazník vyplnilo a odeslalo 31 vycházejících žáků.

Otázka číslo 1. Vzpomenete si, čím jste chtěli být (povolání), když jste byli malí?

- 30 žáků (97%) z dotazovaných si pamatuje, čím chtěli být, když byli malí
- 1 žák (3%) zvolil odpověď NE

Otázka číslo 2. Rozhodli jste se dnes pro stejnou volbu povolání?

- 29 žáků (94%) změnilo profesní orientaci
- 2 žáci (6%) zvolili stejné povolání i dnes

Otázka číslo 3. Znáte náplň práce vašich rodičů?

- 26 žáků (87%) zná náplň práce jejich rodičů
- 5 žáků (13%) odpovědělo NE

Otázka číslo 4. Oblíbili jste si výuku předmětu Volba povolání?

- 25 žáků (81%) si oblíbilo předmět Volba povolání
- 6 žáků (19%) si předmět neoblíbilo

Otázka číslo 5. Co je v kariérovém vzdělávání sebezpoznání ?

- 23 žáků (74%) odpovědělo správně b)
- 8 žáků (26%) odpovědělo a)

Otázka číslo 6. Svět práce

Výběr ze dvou špatných odpovědí a jedné správné

- 16 žáků (52%) zvolilo nesprávnou odpověď,
- 15 žáků (48%) odpovědělo správně

Otázka číslo 7. Co je to atlas školství?

Výběr ze dvou špatných odpovědí a jedné správné

- 10 žáků (32%) zvolilo správnou odpověď
- 20 žáků (68%) zvolilo špatné odpovědi

Otázka číslo 8. Napište jméno vašeho výchovného poradce

- 30 žáků (97%) zvolilo správnou odpověď
- 1 žák (3%) nezná svého výchovného poradce

Otázka číslo 9. Kam dál po základní škole?

- 24 žáků (77%) se rozhodli pro volbu povolání sami za sebe
- 5 žáků (16%) rozhodli rodiče
- 2 žáci (7%) na doporučení ŠPP

Otázka číslo 10. Vyplnění přihlášky na následné vzdělávání bylo pro mne

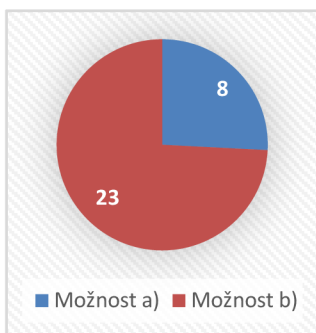
- 16 žákům (51%) vyplnění přihlášky nečinilo žádné problémy
- 12 žákům (39%) s obtížemi
- 3 žáci (10%) s většími problémy

Otázka číslo 11. Jak se vám líbil tento dotazník?

- 24 žákům (77%) se dotazník líbil ve škále od 5- 10
- 7 žáků (23%) zvolilo škálu 1- 5

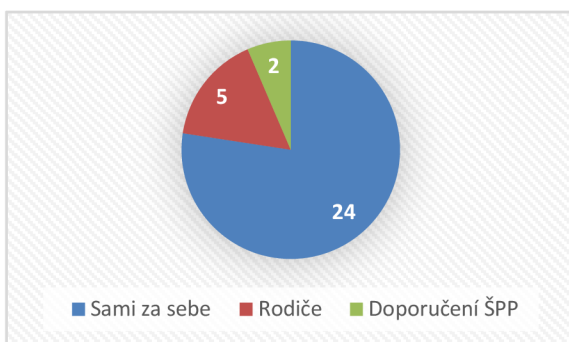
Základní kariérové znalosti vycházejících žáků základní školy bylo zjištěno, že pojmům používaným v kariérovém vzdělávání rozumí více než 75% vycházejících žáků a znají jejich význam. Více než 80 % žáků má konkrétní představu o své profesní a studijní orientaci. Z více, než 75 % se žáci sami rozhodovali při volbě dalšího studia nebo povolání. Kariérových dovedností (vyplnění přihlášky na následné studium) zvládá bez obtíží 51% vycházejících žáků základní školy.

Graf 1: Otázka č. 5

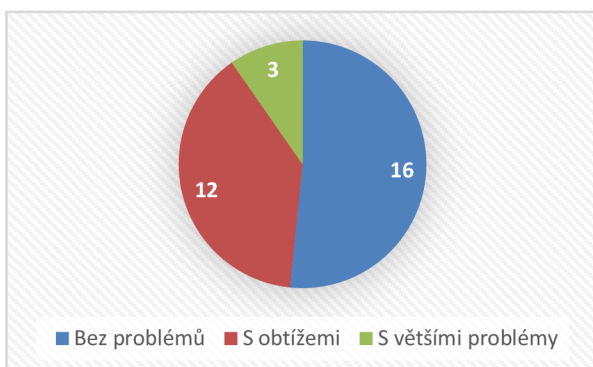
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2: Otázka č. 9

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3: Otázka č. 10

Zdroj: vlastní zpracování

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Evaluace kariérového poradenství a vzdělávání se zabývala vybranou vzdělávací institucí a jejím přístupem ke kariérovému poradenství a vzdělávání žáků a pedagogických pracovníků. Cílem byla evaluace školního poradenského pracoviště, zda splňuje kritéria činností podle metodiky MŠMT. Byla zkoumána míra znalostí a orientace vycházejících žáků při volbě následného vzdělávání, nebo volbě povolání.

V teoretické části byly vymezeny pojmy a terminologie evaluace kariérového poradenství a vzdělávání. Seznámení se s historií kariérového poradenství a evaluace vzdělávání. Byly vyjmenované evaluační nástroje a evaluační systémy. Seznámení se vzdělávací institucí a jejím zařízením výchovné oblasti školní poradenské pracoviště. Byla představena legislativa pro vzdělávací instituce při činnostech podporujících kariérové poradenství a vzdělávání.

V praktické části bylo představeno místo šetření, vybrané evaluační nástroje a metody. Evaluace byla rozdělena na dílčí oblasti a byl zvolen postup evaluace. Byl zjištěn stav a četnost prováděných činností spojených s kariérovým poradenstvím a vzděláváním ve vzdělávací instituci. Výsledky evaluace byly konzultovány se zástupcem školního pedagogického pracoviště včetně doporučení.

Tato bakalářská práce je koncepčně využitelná jako zdroj základních teoretických informací v oblasti evaluace kariérového poradenství a vzdělávání jak terminologické, tak i legislativní rovině. Za praktické využití této bakalářské práce mimo potřeby zkoumané instituce je možnost využívat zpracovaný test pro vycházející žáky základní školy. Pravidelné procvičování pojmů upevňuje vědomosti a elektronické testy jsou vhodnou alternativou.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AP	Asistent pedagoga
CKP	Centrum kariérového poradenství
ČR	Česká republika
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
GDPR	Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
ICT	Informační a komunikační technologie
IPS	Informační poradenské středisko
MAP	Místní akční plán
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSK	Moravskoslezský kraj
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NUV	Národní ústav pro vzdělávání
OSPOD	Orgán sociálně- právní ochrany dětí
PO	Podpůrné opatření
PPP	Pedagogicko- psychologická poradna
SOU	Střední odborné učiliště
SPC	Sociálněpedagogické centrum
SŠ	Střední škola
SŠP	Střední škola průmyslová
SVP	Střediska výchovné péče
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
ZŠ	Základní škola
IVP	Individuální vzdělávací plán

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERÁRNÍ ZDROJE

HENDL, J., REMR, J.: Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.

MILLER, I., NĚMEJC, K.: Evaluace ve vzdělávání a poradenství, textová studijní opora. Praha: ČZU, 2014. ISBN 978-80-213-2455-8.

PRŮCHA, J.: Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků. Brno: Masarykova universita, 1996. ISBN 80-210-1333-8.

PRŮCHA, J.: Přehled pedagogiky, úvod do studia oboru 2. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-717-8944-5.

PATTONOVÁ, W., MCMAHONOVÁ, M.: Kariérový rozvoj a systémová teorie. Praha: Centrum Euroguidance, 2015. ISBN 978-80-88153-0-4-7

VAŠŤATKOVÁ, J.: Úvod do autoevaluace školy. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1422-8.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

MÜLLNER, J. Evaluace v evropských vzdělávacích systémech. Digitální repozitář UK [online]. Copyright © 2017 [cit. 2023-22-02]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/59968>

Historia Scholastica [online]. Copyright © [cit. 2023-22-02]. Dostupné z: http://www.historiascholastica.com/sites/historiascholastica.com/files/6_0.pdf

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Společné prohlášení MPSV a MSMT*. [online]. MŠMT ©2013 [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Prohlášení MPSV a MSMT*. [online]. MŠMT ©2013 [cit. 2020-04-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/narodni-poradenske-forum?highlightWords=poradenstv%C3%AD>

Národní ústav pro vzdělávání [online]. (© 2011- 2021 NÚV – Národní ústav pro vzdělávání) [cit. 2021-01-01]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolska-poradenska-zarizeni>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Vzdělávání/další vzdělávání/ kariérové poradenství*. [online]. 2020 [cit. 2020-25-12]. Dostupné z:

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/karierove-poradenstvi>

Úřad práce [online]. 2020 [cit. 2020-29-12]. Dostupné z:

<https://www.uradprace.cz/web/cz/profesni-poradenstvi>

Školní poradenská pracoviště (ŠPP), Národní pedagogický institut České republiky [online]. Copyright © [cit. 2023-21-02]. Dostupné z: <http://archiv-nuv.npi.cz/t/pedagogicko-psychologicke-poradenstvi/skolni-poradenska-pracoviste.html>

Kariérové poradenství Moravskoslezský pakt zaměstnanosti [online]. Copyright © 2023 Moravskoslezský pakt zaměstnanosti, všechna práva vyhrazena [cit. 2023-21-02]. Dostupné z: <https://mspakt.cz/karierove-poradenstvi/>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Metodik prevence* [online]. Copyright © [cit. 2023-21-02]. Dostupné

z: https://www.msmt.cz/uploads/nks_prevence_metodik.docx

Doporučení – školní psycholog a školní speciální pedagog.pdf, MŠMT ČR [online].

Copyright ©2013 [cit. 2023-21-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/39027/>

KA02 MZ č. 1Školní speciální pedagog.pdf, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online].

Copyright ©2013 [cit. 2023-21-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/36835/>

Systém podpory nadání, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit.

2023-21-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mladez/system-podpory-nadani>

Metodické dokumenty (doporučení a pokyny), MŠMT ČR [online]. Copyright

©2013 [cit. 2023-21-02]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

LEGISLATIVNÍ ZDROJE

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2021 [cit. 2020-29-12].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72?citace=1>

Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách [online]. © AION CS, s.r.o.

2010-2021 [cit. 2020-30-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108?text=108%2F2006#cast1>

INTERNÍ ZDROJE

Základní škola Smetanův okruh: Plán práce výchovného a kariérního poradce.

Krnov: Základní škola Smetanův okruh, 2023.

Základní škola Smetanův okruh: Informace o škole. Krnov: Základní škola Smetanův okruh, 2023. Dostupné z: <https://www.zs2krnov.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

1. Plán práce výchovného a kariérního poradce
2. Informace pro rodiče a vycházející žáky
3. Plán práce školního poradenského pracoviště na školní rok 2022/23

Plán práce výchovného a kariérního poradce

Září

- kompletace evidence vycházejících žáků z minulého školního roku – podklady pro výroční zprávu
- prvotní informace vycházejícím žákům v 9. ročníku – volba povolání
- kontrola platnosti posudků
- výkaz R-44, matrika
- evidence žáků s PO
- organizace výuky předmětu speciální pedagogické péče
- konzultace IVP na PPP, SPC
- pedagogická rada – informace o žácích s PO

Říjen

- průzkum profesních zájmů vycházejících žáků
- individuální konzultace s rodiči i žáky
- informativní schůzka pro rodiče vycházejících žáků
- exkurze do firem a podniků
- exkurze na SŠ

Listopad

- prezentační výstava SŠ a SOU (Artifex Bruntál)
- přihlášky na umělecké školy
- pedagogická rada, třídní schůzky za 1. čtvrtletí
- sledovat problémové žáky v 1. ročníku
- dny otevřených dveří na SŠ

Prosinec

- upřesnění profesních zájmů vycházejících žáků
- vyplňování cvičných přihlášek na SŠ

Leden

- konzultace k problémovým žákům
- talentové zkoušky na umělecké školy
- pedagogická rada, třídní schůzky za 1. pololetí

Únor

- podávání přihlášek (lékařské potvrzení, TU – klasifikace)
- kompletace evidence vycházejících žáků – evidence zájmů
- zápisové lístky - vzory

Březen

- kontrola evidence žáků se SVP
- konzultace s PPP a SPC – kontrolní vyšetření
- požadavky na asistenty pedagoga

Duben

- přijímací zkoušky na SŠ
- zápisové lístky
- příprava na odvolací řízení
- zhodnocení výsledků přijímacího řízení 1. kola
- zápis do 1. tříd
- pedagogická rada, třídní schůzky za 3. čtvrtletí

Květen

- koordinace zpracování hodnocení žáků v přípravné třídě
- vyhodnocení zápisu do 1. tříd

Červen

- hodnocení umístění vycházejících žáků
- realizace slavnostního vyřazení žáků 9. ročníku
- hodnocení činnosti výchovného a kariérního poradenství (výchovné komise, aj.)
- pedagogická rada, třídní schůzky za 2. pololetí

Výchovný a kariérní poradce si vyhrazuje právo na změny v plánu práce na základě vyhlášek a nařízení MŠMT.

Výchovný a kariérní poradce je členem ŠPP, účastní se pravidelných schůzek.

Výchovný a kariérní poradce je členem CKP (MAP Krnovsko).

V Krnově, dne 1. 9. 2022

.....

podpis

Informace pro rodiče a vycházející žáky

Vážení rodiče, milí žáci,

podrobně si nastudujte následující informace k přijímacímu řízení (PZ) na SŠ:

- termín **podání přihlášek** je stanoven **do 1. března 2023** (uchazeč odevzdá řediteli SŠ, nebo zašle doporučeně poštou). Termín podání přihlášek do oborů s **talentovou** zkouškou je stanoven **do 30. 11. 2022**.
- žák si může podat v prvním kole přijímacího řízení **2 přihlášky, v dalších kolech PŘ není počet přihlášek omezený (podrobnější informace naleznete v Atlasu školství na str. 8)**.

- **přihlášky na SŠ vyplní a vytiskne naše škola (žák odevzdá pouze písemný podklad pro vyplnění přihlášky)!!! Prosím, nenoste a neposílejte Vámi vytisknuté přihlášky! Žák přinese domů černobílou variantu přihlášky, kterou doplníte podpisy, telefonním kontaktem na zákonného zástupce a popř. lékařským posudkem a zašlete doporučeně na SŠ nebo odevzdáte osobně do podatelny SŠ.**

- **přijímací zkoušky do oborů vzdělávání s maturitní zkouškou se koná vždy jednotná přijímací zkouška z českého jazyka a literatury a z matematiky**
- uchazeč má možnost **zkoušku konat 2x** – započte se mu lepší výsledek
- v prvním termínu koná uchazeč přijímací zkoušku ve škole uvedené na přihlášce na 1. místě, ve druhém termínu ve škole uvedené na 2. místě
- **termíny PZ:**
 - 4 leté obory: 13. 4. 2023 (čtvrtek) a 14. 4. 2023 (pátek)

- **náhradní termín** stanoví ředitel SŠ do jednoho měsíce, ale žák se musí omluvit písemně do 3 dnů od stanoveného termínu PZ!

- **zápisový lístek** – vydává základní škola (převezme žák od třídní učitelky do 15. 3.), uplatní uchazeč do 10-ti dnů ode dne oznámení o přijetí na SŠ, lze ho uplatnit jen jednou, vzít zpět je možné pouze na základě odvolání nebo přijetí do oborů s TZ.

- **odvolání** se podává do 3 pracovních dnů od doručení písemného rozhodnutí.
- přijetí uchazeče se oznamuje zveřejněním, nepřijetí – zasláním rozhodnutí o nepřijetí!
- **konzultační hodiny výchovné poradkyně** jsou stanoveny **každé pondělí od 14.30 do 15.30 hodin (nejlépe po telefonické domluvě – 554 612 674, 774 554 078)**
- další informace a pomoc pro vycházející žáky:
 - Úřad práce v Bruntále – Informační a poradenské středisko (554 705 205, 554 705 270)
 - www.atlasskolstvi.cz, www.msmt.cz
 - **Každý žák obdržel Atlas školství pro MSK, str. 8 – podrobné informace o PZ - čtěte!**

V Krnově 14. 11. 2022

Mgr. Jiřina Zámarská - výchovná poradkyně

PLÁN PRÁCE ŠKOLNÍHO PORADENSKÉHO PRACOVISTĚ NA ŠKOLNÍ ROK 2022/23

Vedoucí školního poradenského pracoviště:

Mgr. Jiřina Zámarská – výchovný a kariérový poradce

Členové školního poradenského pracoviště:

Mgr. Petra Kotlárová – školní metodik prevence

Bc. Nathalia Ifandisová – školní speciální pedagog

Bc. Natalia Moński – školní psycholog

Školní poradenské pracoviště na naší ZŠ pracuje v úplném složení, od 1. 3. 2022 se školním psychologem. Hlavním cílem naší práce je poskytovat kvalitní poradenské služby učitelům, žákům i jejich rodičům v následujících oblastech:

1. zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
2. péče o žáky nadané a žáky s neprospěchem
3. problémy se školní docházkou – neomluvená a vysoká omluvená absence
4. kariéerní poradenství – profesní orientace žáků
5. prevence sociálně patologických jevů a prevence rizikového chování
6. individuální případová práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení).

Pro letošní školní rok jsme si stanovily dvě priority:

1. Metodická podpora učitelů v práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a žáky nadanými.
2. Spolupráce s MAP Krnovsko – schůzky CKP – Poradenské centrum
3. Adaptační pobyty pro žáky 6. ročníků – jako prevence sociálně patologických jevů.
4. Šablona Jan Amos Komenský – koordinace s pozicemi speciálních pedagogů.
5. Začleňování a vzdělávání cizinců – Ukrajina, Kazachstán, Vietnam.

Hlavní úkoly pro jednotlivé oblasti činnosti:

1. Zajištění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

ZÁŘÍ

- Nákup a příprava pomůcek pro žáky se SVP.
Zodpovídá: Zám., Ifan..
- Aktualizace a doplnění databáze žáků se SVP, kontrolní vyšetření těchto žáků (platnost posudků)
Zodpovídá: Zám.
- Příprava podkladů pro vytvoření individuálních vzdělávacích plánů pro žáky se SVP v souladu s platnou legislativou.
Zodpovídá: Zám, Ifan..
- Spolupráce výchovného poradce, školního speciálního pedagoga, školního psychologa a školního metodika prevence s třídními učiteli při tvorbě IVP pro integrované žáky
Zodpovídají: Zám., Ifan., Kotl. Mon.
- Komise OSPOD – spolupráce, vytýčení hlavních cílů
Zodpovídá: Kotl.
- Realizace adaptačních kurzů pro žáky 6. ročníků, adaptace žáků se SVP.
Zodpovídá: Kotl.
- Přihlášky a zahájení činnosti „Doučování financované MŠMT“.
Zodpovídá: Zám.
- Vstupní informace pro vycházející žáky – volba povolání.
Zodpovídá: Zám
- Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
Zodpovídá: Mon.

ŘÍJEN

- Evidence a kontrola individuálních vzdělávacích plánů pro žáky se SVP do 1. 10., jejich předložení řediteli školy, kompletní spisové dokumentace.

Zodpovídá: Zám., Ifan..

- Jednání v pedagogicko-psychologických poradnách a ve speciálně pedagogických centrech, se kterými škola spolupracuje – dohoda spolupráce na nový školní rok + projednání individuálních vzdělávacích plánů s konzultanty školského poradenského zařízení.

Zodpovídá: Zám.

- Metodické intervence z psychodidaktiky pro učitele a AP.

Zodpovídá: Mon.

LISTOPAD

- Veletrh středních škol Bruntál.

Zodpovídá: Zám.

- Třídní schůzky za 1. čtvrtletí – konzultace s rodiči.
- Zjišťování sociálního klimatu ve třídě.

Zodpovídá: Mon.

PROSINEC

- Depistážní šetření v 1. třídách – vyhledávání žáků s percepčním oslabením.

Zodpovídá: Ifan.

- Konzultace s PPP Krnov a SPC k přešetřeným žákům, aktualizace databáze těchto žáků.

Zodpovídá: Zám.

LEDEN

- Informace rodičům o výsledcích vzdělávání žáků se SVP, kontrola docházky na reedukaci a SPP.

Zodpovídá: *Ifan., Kotl.*

- Odeslání na vyšetření do PPP žáky se SVP, kteří vycházejí ze ZŠ.

Zodpovídá: *Zám.*

- Zhodnocení efektivity práce vzdělávání žáků podle IVP v 1. pololetí + návrhy na doplnění IVP

Zodpovídají: *TU, Ifan., Kotl.*

- Testování vycházejících žáků k volbě povolání, kariérové poradenství.

Zodpovídají: *Mam., Zám.*

ÚNOR

- Přihlášky na SŠ, kariérní poradenství, konzultace s žáky se SVP.

Zodpovídá: *Zám., Mon.*

BŘEZEN

- Příjímací řízení na SŠ, kariérní poradenství.

Zodpovídá: *Zám.*

- Příprava zápisu do prvních tříd, den otevřených dveří, spolupráce s MŠ, depistáž dětí se SVP v MŠ (z našeho obvodu).

Zodpovídá:

Zám.,

Ifan., Moř

DUBEN

- Příprava zápisu do prvních tříd, spolupráce s MŠ, depistáž dětí se SVP v MŠ (z našeho obvodu).

Zodpovídá:

Zám.,

Ifan., Moř.

- Třídní schůzky za 3. čtvrtletí – konzultace s rodiči.

KVĚTEN

- Vyhodnocení zápisu do 1. tříd, stav žáků se SVP na příští školní rok do 1. tříd a přípravné třídy.

Zodpovídá: Zám.

ČERVEN

- Zhodnocení výsledků péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Zodpovídá: Zám.,Kotl., Ifan., Mon.

- Vyhodnocení IVP.

Zodpovídá: TU, Zám.

ÚKOLY PRO CELÝ ŠKOLNÍ ROK

- V rámci jedné z hlavních priorit pro letošní školní rok náslechy v hodinách, ve kterých jsou vyučováni žáci se SVP a následné konzultace s učiteli o možnostech práce s nimi. Četnost těchto náslechů bude dána zájmem učitelů a časovými možnostmi členů školního poradenského pracoviště.
- Průběžné odesílání žáků na kontrolní vyšetření do PPP, SPC – úzká spolupráce s třídními učiteli a vyučujícími českého jazyka, pomoc při přípravě žádostí.
- Depistáž žáků s PO 1 – spolupráce s učiteli.
- Konzultace s třídními učiteli a rodiči žáků se SVP o závěrech prvního vyšetření v PPP, SPC a projednání následné péče o tyto žáky.
- Sledování adaptačních potíží žáků 1. ročníků při zahájení školní docházky a žáků 6. ročníků při přechodu na II. stupeň a pomoc třídním učitelům a rodičům při jejich řešení.
- Spolupráce s třídními učiteli a rodiči při řešení aktuálních výukových problémů žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Konzultace s rodiči žáků se SVP.
- Sledování nových poznatků v oblasti péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – zapojení do programů dalšího vzdělávání a průběžné doplňování knihovny odborné literatury

Zodpovídají: Zám., Ifan., Kotl., Moř.

2. Péče o žáky nadané a žáky s neprospěchem

ZÁŘÍ

- Spolupráce s třídními učiteli při tvorbě IVP pro nadané žáky.

Zodpovídají: Zám., Moř.

- Koordinace a účast na projednávání individuálních vzdělávacích plánů s mimořádně nadanými žáky a jejich zákonnými zástupci – jednání se účastní třídní učitel, určený konzultant ŠPP, případně vyučující dalších předmětů, ve kterých se nadání výrazně projevuje.

Zodpovídají: Zám.Moř.

- Nabídka doučování pro žáky ohrožené školním neúspěchem – ve škole.

Zodpovídá: Zám., TU

LISTOPAD

- Jednání o nespěchu u žáků, kteří jsou za 1. čtvrtletí hodnoceni z některého předmětu nedostatečně, evidence zápisů z jednání.

Zodpovídají: Zám., TU

LEDEN

- Jednání o nespěchu u žáků, kteří jsou za 1. pololetí hodnoceni z některého předmětu nedostatečně, evidence zápisů z jednání.

Zodpovídají: Zám., TU

- Zhodnocení efektivitu práce mimořádně nadaných žáků podle IVP v 1. pololetí + návrhy na doplnění IVP.

Zodpovídají: Zám.

DUBEN

- Jednání o nespěchu u žáků, kteří jsou za 3. čtvrtletí hodnoceni z některého předmětu nedostatečně, evidence zápisů z jednání.

Zodpovídají: Zám., TU.

ČERVEN

- Zhodnocení efektivitu práce mimořádně nadaných žáků podle IVP ve 2. pololetí, zpětná vazba k plnění IVP.

Zodpovídají: Zám.

- Jednání o nespěchu u žáků, kteří jsou za 2. pololetí hodnoceni z některého předmětu nedostatečně, evidence zápisů z jednání.

Zodpovídají: Zám., TU

ÚKOLY PRO CELÝ ŠKOLNÍ ROK

- Průběžné sledování nadaných a talentovaných žáků a návrhy další péče o ně – zapojení do soutěží, olympiád, využívání metod a forem výuky, které zajistí individuální přístup k těmto žákům ve vyučování – např. zadávání diferencovaných úkolů, motivace pro zapojení do soutěží
- Spolupráce s třídními učiteli při přípravě IVP pro mimořádně nadané žáky

- Průběžné sledování žáků s neprospěchem – poskytování individuálních konzultací třídním učitelům, vyučujícím jednotlivých předmětů i rodičům těchto žáků, případně žákům samotným
- Vyhodnocování závěrů pedagogických rad – přehled o žácích s neprospěchem – hledání příčin neprospěchu, případně tvorba podpůrného vzdělávacího programu pro žáky s neprospěchem – úzká spolupráce s třídními učiteli a rodiči neprospívajících žáků
- Spolupráce s předmětovými komisemi – metodická podpora a pomoc při vytváření učebních materiálů pro práci s mimořádně nadanými žáky

Zodpovídají: Zám., Ifan.

3. Problémy spojené se školní docházkou

ÚKOLY PRO CELÝ ŠKOLNÍ ROK

- Prevence a postihy záškoláctví – postup podle metodického pokynu: evidence neomluvených hodin, účast na jednáních třídních učitelů s rodiči, evidence zápisů z jednání třídních učitelů s rodiči a z jednání výchovných komisí

Zodpovídá: Kotl., Zám.

- V případě zájmu zajištění individuální poradenské péče pro rodiče žáků s neomluvenou a zvýšenou absencí

Zodpovídají: Kotl.

- Spolupráce se sociálním odborem při MěÚ v Krnově a kurátory pro mládež, případně s Policií ČR, při řešení případů neomluvené absence

Zodpovídají: Kotl., TU

- Sledování žáků s vysokou omluvenou absencí – projednávání případů, kdy žáci zameškali více než 100 hodin za jedno klasifikační období – jednání s třídními učiteli a zákonnými zástupci žáka, hledání příčin vysoké absence žáků ve škole a návrhy opatření

Zodpovídá: Kotl.

- Koordinace zajištění pomoci žákům s dlouhodobou absencí ze zdravotních důvodů – možnost zadání úkolů z jednotlivých předmětů + individuální konzultace + individuální přezkoušení

Zodpovídá: Zám.

4. Kariérní poradenství

ZÁŘÍ

- Předání základních informací o aktivitách plánovaných v oblasti volby povolání vycházejícím žákům
- Průzkum mezi vycházejícími žáky – další studium po ukončení základní školy a volba povolání
- Průzkum zájmu o studium na víceletém gymnáziu mezi žáky 5. ročníků
- Příprava podkladů pro kontrolní vyšetření vycházejících žáků s poruchami učení z důvodu možnosti jejich zohlednění při přijímacím řízení na střední školy i následném studiu
- Aktualizace informační nástěnky – základní informace a plán aktivit

ŘÍJEN

- Průběžná spolupráce s náborovými pracovníky
- Shromažďování informací o možnostech studia na SŠ a předávání průběžných informací vycházejícím žákům – aktualizace nástěnek
- Příprava Veletrhu středních škol – pozvání zástupců SŠ, příprava informačních materiálů, účast na Artifexu (veletrh SŠ v Bruntále).
- Vydání přihlášek na střední školy žákům, kteří se budou hlásit na umělecké obory a budou vykonávat talentové zkoušky

LISTOPAD

- Od 1. 11. vydání přihlášek na střední školy žákům, kteří se budou hlásit na umělecké obory a budou vykonávat talentové zkoušky
- Účast na Artifexu Bruntál
- Podklady pro vyučující Volby povolání:
 - obecné informace o možnostech dalšího vzdělávání žáků po ukončení ZŠ
 - legislativní změny a optimalizace sítě středních škol
 - informace o vyplňování a podávání přihlášek
 - informace o spolupráci s PPP při volbě povolání
- Kontrola přihlášek žáků na obory s talentovou zkouškou, následné vrácení přihlášek žákům; zákonní zástupci si sami zajistí do 30. 11. odeslání přihlášky na střední školu
- Exkurze vycházejících žáků, spolupráce se SŠ.

PROSINEC

- Poskytování individuálních konzultací vycházejícím žákům a jejich rodičům – pomoc při rozhodování

LEDEN

- Přijímací řízení na obory s talentovými zkouškami + vyhodnocení tohoto přijímacího řízení
- Přihlášky na testy profesní orientace pro žáky 8. tříd
- Vydávání předběžných přihlášek na SŠ vycházejícím žákům a zájemcům o víceletá gymnázia.

ÚNOR

- Kontrola a evidence přihlášek na SŠ, a víceletá gymnázia, potvrzení přihlášek ve škole a jejich následné vrácení žákům - do 28. 2.; zákonní zástupci zajistí do 28. 2. odeslání přihlášky na střední školu
- Rozdání zápisových lístků vycházejícím žákům.

BŘEZEN

- Zahájení individuálních konzultací se žáky 8. tříd a jejich rodiči k výsledkům testů profesní orientace
- Exkurze pro žáky 8. tříd k volbě povolání

DUBEN

- První kolo přijímacího řízení, sledování a vyhodnocení výsledků prvního kola přijímacího řízení na SŠ

KVĚTEN

- Další kola přijímacího řízení – pomoc žákům, kteří v 1. kole neuspěli při odvolacím řízení, hledání volných míst a vyplňování přihlášek – sledování a vyhodnocení výsledků dalších kol přijímacích zkoušek na SŠ

ČERVEN

- Vypracování přehledu umístění vycházejících žáků na SŠ a víceletá gymnázia, zhodnocení výsledků přijímacího řízení za uplynulý školní rok

Za celou oblast zodpovídá: Zám.

5. Prevence sociálně patologických jevů a závadového chování žáků

- Aktivity plánované v oblasti prevence jsou jako každoročně podrobně popsány v Minimálním preventivním programu školy. Jeho cílem je předat informace o sociálně patologických jevech, ukázat jaké problémy tyto jevy způsobují ve společnosti, pomáhat žákům vyrovnávat se se stresem, posilovat jejich sebedůvěru, toleranci, příznivé klima ve třídě, zabývat se problematikou životního stylu, xenofobie a rasové nesnášenlivosti.

*Za vypracování, plnění a vyhodnocení MPP zodpovídá: **Kotlářová***

- **Zapojení školního psychologa do oblasti prevence:**
 - úzká spolupráce se školním metodikem prevence – především v oblasti mapování vztahů ve třídách a při vyšetřování šikany
 - preventivní práce s třídními kolektivy na 1. stupni, spolupráce na základě zájmu třídních učitelů v rámci třídnických hodin
 - preventivní práce s třídními kolektivy na 2. stupni – 1 třídnická hodina v podzimních měsících, téma na základě poptávky žáku; další třídnické hodiny na zakázku třídního učitele podle aktuální situace v třídních kolektivech
 - práce se skupinou žáků z 8. a 9. tříd v rámci trestní zodpovědnosti mládeže
 - spolupráce při zápisu do 1. tříd, konzultace pro rodiče v oblasti orientačního posouzení školní zralosti

*Zodpovídá: **Moňski***

6. Prezentace služeb Školního poradenského pracoviště:

- Na webových stránkách školy - kontakty
- Účast na třídních schůzkách v 1. třídách – předání základních informací o školním poradenském pracovišti a aktivitách školního psychologa a speciálního pedagoga připravených pro žáky a rodiče žáků 1. tříd
- Využívání konzultačních hodin – každé pondělí od 14.30 do 15.30 hodin.

Zodpovídá:

Zám.

7. Plán DVPP

- Mgr. Jiřina Zámarská – novinky v poradenské péči na základních školách, kariérní poradenství, inkluze, legislativa
- Mgr. Petra Kotlárová – prevence sociálně patologických jevů
- Bc. Natalia Ifandisová – novinky v práci s žáky se SVP
- Bc. Natalia Moňski – novinky z oblasti psychologie

8. Konzultační hodiny a pracovní porady členů ŠPP:

Pondělí od 14.30 do 15.30 hodin.

Schůzky ŠPP – první pátek v měsíci 8.00 – 8.45, nebo dle potřeby.

9. Různé

Plán ŠPP navazuje na:

- Preventivní strategický plán školy
- Krizový plán
- Plán prevence
- Plán výchovného poradce.

V Krnově, dne 1. 9. 2022

Mgr. Jiřina Zámarská

.....

Mgr. Petra Kotlárová

.....

Bc. Nathalia Ifandisová

.....

Bc. Natalia Moňski

.....